

51. Perjantaina 3 päivänä kesäkuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta sekä laeiksi läänioikeuslain ja käräjäoikeuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 1405

Hallituksen esitys n:o 35
Lakivaliokunnan mietintö n:o 8

2) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 58
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21

3) Ehdotus laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi annetun lain 3 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 73
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

4) Ehdotus laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta 1406

Hallituksen esitys n:o 74
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

5) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta 1406

Hallituksen esitys n:o 17
Lakialoite n:o 32/1992 vp
Toivomusaloite n:o 1666/1991 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 80/1993 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotukset laeiksi eräiden veronhuojennussäännösten muuttamisesta 1423

Hallituksen esitys n:o 68
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

8) Ehdotukset laeiksi ihmisen elimien ja kudoksien irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain 11 §:n ja sairausvakuutuslain 4 a §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 65
Lakialoite n:o 109/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 8

9) Ehdotus laiksi työsuojelun valvon-
nasta ja muutoksenhausta työsuojelu-
asioissa annetun lain 8 ja 10 §:n muuttami-
sesta 1426

Hallituksen esitys n:o 53
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Esitellään:

10) Ed. Karhusen ym. lakialoite n:o 40
laiksi neuvoa-antavasta kansanäänestyk-
sestä Suomen liittymisestä Euroopan unio-
nin jäseneksi 1427

Pöydällepanoa varten esi-
tellään:

11) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 4
valtioneuvoston maaseutupoliittisesta se-
lonteosta eduskunnalle (VNS 2/1993 vp) 1429

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toi-
nen varapuhemies Pelttari sekä edustajat Aho R.,
Alaranta, Biaudet, Enestam, Gustafsson, Hack-
lin, Hassi, Häkämies, Joupila, Jurva, Kautto,
Koistinen, Korteniemi, Koski, Laine, Mäkelä,
Mäki-Hakola, Nordman, Pietikäinen M., Pieti-
käinen S., Pura, Ranta, Rauramo, Rehn E.,
Rehn O., Rossi, Rätty, Salolainen, Takala, Tenni-
lä, Urpilainen, Vehkaoja, Vihriälä, Viljamaa ja
Viljanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta-
jat Kautto, Pietikäinen S., Korteniemi ja Hassi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi ed. Pura, virkatehtävien
vuoksi edustajat Pelttari ja E. Rehn sekä yksityis-
asioiden vuoksi edustajat R. Aho, Alaranta, Bi-
audet, Enestam, Gustafsson, Hassi, Häkämies,
Joupila, Jurva, Koistinen, Korteniemi, Koski,

Laine, Mäkelä, Nordman, M. Pietikäinen, Ran-
ta, Rauramo, O. Rehn, Rossi, Rätty, Takala, Ten-
nilä, Vihriälä ja Viljanen.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tä-
nään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset
n:ot 110—113.

ETA-yhdentymisasiat

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että valtioneuvoston 26.5.1994 päi-
vättyllä kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet
valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitetut yh-
dentymisasiat n:ot 7—15.

Yhdentymisasioiden n:ot 7—15 ennakkokäsittelyyn lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että puhemies on tänään päättänyt,
että saapuneiksi ilmoitetut yhdentymisasiat eli
ehdotukset

Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi
palvelusten tuottajien vastuusta, yhdentymisasiat
n:o 7,

Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi
vertailevasta mainonnasta ja harhaanjohtavaa
mainontaa koskevan direktiivin muuttamisesta,
yhdentymisasiat n:o 8,

Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi ku-
luttajien suojelemisesta tapauksissa, joissa sopi-
mus on neuvoteltu sopimuspuolten ollessa etääl-
lä toisistaan (etämyynti), yhdentymisasiat n:o 9,

Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi,
jonka tarkoituksena on kuluttajien suojeleminen
lomaosakkeiden tai -osuuksien kauppaa koske-
vissa sopimuksissa, yhdentymisasiat n:o 10,

Euroopan unionin neuvoston asetukseksi Eu-
rooppa-yhtiöstä ja siihen liittyväksi direktiiviksi,
yhdentymisasiat n:o 11,

Euroopan unionin neuvoston kymmenennek-
si yhtiöoikeudelliseksi eli rajat ylittäviä osakeyhtiöiden
sulautumisia koskevaksi direktiiviksi, yh-
dentymisasiat n:o 12,

Euroopan unionin neuvoston viidenneksi yhtiöoikeudelliseksi direktiiviksi eli rakennedirektiiviksi,
yhdentymisasiat n:o 13,

Euroopan unionin neuvoston kolmanneksi-toista yhtiooikeudelliseksi eli julkisia ostotar-jouksia koskevaksi direktiiviksi, yhdentymisasia n:o 14, sekä

Euroopan unionin neuvoston asetuksiksi eu-rooppalaisesta yhdistyksestä, osuuskunnasta ja keskinäisestä yhtiöstä ja niihin liittyviksi direktii-veiksi, yhdentymisasia n:o 15,

lähetetään ennakollisesti käsiteltäviksi suu-reen valiokuntaan, jolle yhdentymisasiasta n:o 7 sosiaali- ja terveystuoliokunnan ja taloustuoliokunnan sekä yhdentymisasiasta n:ot 8—15 ta-loustuoliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemie-helle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjalli-siin kysymyksiin n:ot 269, 271, 276, 277, 280—282, 284, 285, 287—290, 294—296, 299, 301, 303—305, 321 ja 325. Nämä kysymykset vas-tauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. U. Anttilan ym. välikysymys korkeakoulujen toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime istunnossa tähän istuntoon pöydälle pan-tuun ed. U. Anttilan ym. välikysymykseen n:o 4 korkeakoulujen toimintaedellytysten turvaami-seksi tarvittavista toimenpiteistä ovat sen allekir-joittajien lisäksi yhtyneet edustajat Rimmi ja R. Aho.

Kun välikysymykseen on liittynyt kaikkiaan 27 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyk-sen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäse-nelle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi Ahvenanmaan hallintotu-mioistuimesta sekä laeiksi lääninoikeuslain ja kä-räjäoikeuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 35
Lakivaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 58
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voi-daan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi aluksista aiheutuvan vesien pi-laantumisen ehkäisemiseksi annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 73
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voi-daan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 74

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 17

Lakialoite n:o 32/1992 vp

Toivomusaloite n:o 1666/1991 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies:
Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy ympäristövaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 80/1993 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä, sen 5 momentissa, todetaan näin: "Asian toisen käsittelyn kestäessä voi eduskunta vaatia uuden lausunnon siltä erikoisvaliokunnalta, joka asian on valmisteellut, tai joltakulta muulta erikoisvaliokunnalta. Sama oikeus on suurella valiokunnalla."

Arvoisa puhemies! Edelliseen viitaten ehdotan, että eduskunta vaatii kunnallisia eläkeikiä koskevassa asiassa uuden lausunnon perustuslakivaliokunnalta. Seuraavaksi perustelen, miksi näin.

Hallituksen esityksessä n:o 80/1993 vp säättämisenjärjestyksestä todetaan seuraavaa: "Kun alempien ammatillisten eläkeikien järjestelmä heinäkuun 1 päivänä 1989 korvattiin varhaiseläkejärjestelmällä, katsottiin, että oikeus alempaan eläkeikään ammatin perusteella on saavutettu oikeus. Tämän vuoksi muutoksen voimaan tullessa alempaan eläkeikään oikeutetuille annettiin oikeus kymmenen vuoden aikana valita, haluaako hän säilyttää oikeutensa eläkeikään." Edelleen todetaan: "Nyt ehdotettu muutos ei sinänsä vaikuttaisi eläketurvan tasoon, ja sen merkitys on muutoinkin varhaiseläkejärjestelmän etuudet huomioon ottaen arvioitava vähäiseksi. Vaikka ehdotettua muutosta voidaan pitää taannehtivasti vaikuttavana, se voitaneen" — siis huom. voitaneen — "säättää tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä sen vähäisen vaikutuksen ja kaukaisen toteutumisajankohdan antaman pitkän varautumismahdollisuuden vuoksi. Asian merkitystä arvioitaessa on otettava myös huomioon, että vanhemmat ja pitkään palvelleet viranhaltijat ja työntekijät jäisivät kokonaan nyt ehdotetun muutoksen ulkopuolelle. Lisäksi ne, jotka ovat jo ilmoittaneet valitsevansa alemman ammattikohtaisen eläkeiän, voisivat peruuttaa ilmoituksensa nyt säädettävän valinta-ajan kulu-

essa ja siirtyä yleisen eläkeiän piiriin. Tämän vuoksi laki ehdotetaan säädettäväksi valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa tavallisessa sääntämisyjärjestyksessä."

Nyt, kun meillä on käsiteltävänä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, johon on liitetty myös perustuslakivaliokunnan lausunto, käy ilmi, että hallituksen perustelut ovat — voiko suoraan sanoa — puppua. Otan muutaman esimerkin. Nythän valiokunnan enemmistön kanta, siis hallituspuolueiden kanta, merkitsee sitä, että ne, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat 55-vuotiaita ja eräissä tapauksissa nyt myös muutettuina ne, jotka ovat 53 ja joilla eläkeikä on 55, pääsevät ammatillisten eläkeikien mukaisesti eläkkeelle. Kaikki muut menettävät ja joutuvat palvelemaan pidemmän ajan, kuin silloin 1989 sovittiin.

Otan esimerkin. Henkilö täyttää 45 vuotta vuonna 1995; hänellä on siis kunnallista palvelua tämän vuoden loppuun mennessä kertynyt 20 vuotta, on siis jo pitkään ollut kunnan töissä. Vertaan erilaisten eläkeikien nousua heidän kohdallaan. Henkilön, jolla eläkeikä — kunnassa on erilaisia eläkeikiä — on 63 tämän vuoden lopussa ja joka on siis ollut 20 vuotta palveluksessa, eläkeikä nousee loppupalvelun osalta 65 vuoteen. Hänen kohdallaan tämä muutos merkitsee sitä, että hänen painotettu eläkeikänsä tulee olemaan, jolla hän pääsee eläkkeelle, 63 vuotta, 8 kuukautta. Vastaavasti henkilön kohdalla, jonka ammatillinen eläkeikä on 60 vuotta, muutoin täysin samat ehdot, painotettu eläkeikä on siis 61 vuotta, 7 kuukautta, 29 päivää eli ylipalvelua hänelle tulee 1 vuosi, 7 kuukautta, 29 päivää. Täysin saman ikäiset henkilöt, yhtä pitkä palvelu kunnassa.

Entä henkilö, jolla tässä tapauksessa on ammatillinen eläkeikä 58 vuotta, esimerkiksi hoito-henkilökuntaa, jota on paljon, 45-vuotias ja 20 vuotta kunnan palvelua? Hänen kohdallaan tämä merkitsee sitä, että painotettu eläkeikä on 60 vuotta, 3 kuukautta, 29 päivää eli rangaistusta 2 vuotta, 3 kuukautta, 29 päivää. Edelleen, jos ammatillinen eläkeikä on 55 vuotta, niin hänen kohdallaan painotettu eläkeikä on 58 vuotta, 3 kuukautta, 29 päivää eli rangaistusaikaa 3 vuotta, 3 kuukautta, 29 päivää. Jos ikä on alhaisempi ja palvelua vähemmän, niin totta kai se merkitsee sitä, että eläkeikä tästä pidentyy vielä huomattavasti. Halusin, arvoisa puhemies, kuitenkin tuoda esille, miten järjettömäksi tilanne on muodostumassa, mikäli tämä laki nyt toisessa käsittelyssä sisällöltään hyväksyttäisiin sellaisena kuin so-

siaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö on sen hyväksynyt.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan: "Arvioitaessa eläkeiän nousun merkittävyyttä niiden osalta, jotka ovat esimerkiksi" — siis huom! esimerkiksi, ei sitovasti mitenkään, että olisi tarkasteltu vain 50—54-vuotiaita, vaan jotka ovat esimerkiksi 50—54-vuotiaita — "uudistuksen voimaan tullessa, muodostuu yhdeksi luontevaksi vertailukohdaksi se, että yleinen eläkeikä nousee julkisissa eläkejärjestelmissä 63 vuodesta 65 vuoteen. Jo yksin muodolliselta kannalta tarkasteltuna valiokunnan mielestä on vaikea pitää oikeusturva- ja kohtuullisuussyistä asianomaisena sellaisia tapauksia, joissa alemman eläkeiän valinneen eläkeikä nousisi uudistuksen johdosta yli kaksi vuotta." Siis tämän on sanonut perustuslakivaliokunta. Nyt näin tulee käymään, että eläkeikä nousee reilusti yli kaksi vuotta tuhansilla henkilöillä.

Edelleen todetaan: "Toinen vertailuluku saataisi olla se, joka saadaan laskemalla, paljonko asianomaisen henkilön eläkeikä nousisi, jos hänen eläkeikänsä tällä hetkellä olisi 63 vuotta. Tätä vertailulukua puoltaa se, että yleisen eläkejärjestelmän piirissä eläkeiän nousu toteutetaan portaattain." Suomeksi sanottuna tämä tarkoittaa sitä, että perustuslakivaliokunta on itse asiassa pitänyt lähtökohtana sitä, että kenenkään eläkeikä ei saisi nousta enemmän kuin kahdeksan kuukautta. Tätähän tämä suomeksi sanottuna tarkoittaa, mutta näinhän ei tule käymään.

Tämä on täysin kohtuuton ratkaisu, jonka hallituspuolueet ovat täällä runnomassa lävitse. Muistutan vielä kerran, että tämä on yksipuolisesti tänne tuotu, tätä ei ole työmarkkinajärjestöjen kanssa yhteisesti sovittu. Menettelytavan tekee erityisen arveluttavaksi se, että samainen eduskunta täysin samoilla voimasuhteilla on osaltaan ollut hyväksymässä sen, että valtion ja seurakuntien osalta valintaoikeus saadaan säilyttää. Millä ihmeen perusteella te yritätte selittää sitä, että kunnan palveluksessa olevat ovat jollakin tavalla huonompia, kun heitä pitää rangaista enemmän? Mikä ihmeen perustelu voi olla sellainen, että asetetaan työntekijäryhmät eriarvoiseen asemaan tällaisten muutosten yhteydessä? Ei ole yksinkertaisesti mitään oikeudenmukaisuus- tai kohtuullisuusperusteluja tämän tyyppiselle käyttäytymiselle. Tänä aamuna on ollut mielenosoitus eduskunnan portailla. Siellä on ollut KTV:n väkeä osoittamassa mieltään. He ovat puhuneet, että kyseessä on suoranainen petos.

Arvoisa puhemies! Mikäli todella eduskunta lyö lukkoon tämän lain tämän sisältöisenä, niin kyllä täytyy sanoa, että ei voi muuta kuin yhtyä heidän näkemykseensä.

Edustajat Kautto ja S. Pietikäinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. O. Ojalan tekemää hyvää ehdotusta.

Jaan ed. O. Ojalan tuotumuksen tässä asiassa. Kuntien työntekijöitä kohdellaan todella epäoikeudenmukaisesti tällä lailla.

Ed. Taina kävi täällä todistamassa ensimmäisessä käsittelyssä, että laki on hyväksytty järjestöissä yksimielisesti. Sehän ei pidä paikkaansa. Hän totesi, että valiokunta on jatkanut valinta-aikaa järjestöjen ehdotuksen mukaisesti vuoden 1996 loppuun, kun hallitus esitti, että valinta-aika olisi päättynyt jo kesäkuun lopussa 1995. Mutta eihän se auta, että valinta-aikaa pidennetään, koska lakiesityksellä puututaan valintaoikeuden sisältöön. Se on olennainen asia. Tuntuu siltä, että kaiken sen vääntämisen ja kääntämisen jälkeen, jota vuoden ajan lakiesityksen ympärillä on harrastettu valiokunnassa, nämä ongelmat eivät ole menneet perille hallituspuolueiden edustajille.

Vaikka siis kunnan työntekijöiden valintaoikeus säilyy, sitä lyhennetään siitä, mikä se voimassa olevassa laissa on. Valintaoikeuden piti olla voimassa vuoden 1999 kesäkuun loppuun saakka. Sitä lyhennetään nyt vuoden 96 loppuun saakka. Vielä valinta-ajan lyhentämistä suurempi ongelma on se, että valintaoikeuden sisältöön puututaan.

Vaikka nyt periaatteessa ja lakia lukemalla saisi sen käsityksen, että kuntien työntekijöillä on oikeus valita alempi ammatillinen eläkeikä, niin vaikka he tämän valinnan tekevät uuden lain voimaantulon jälkeen ensi vuonna, niin se tarkoittaa sitä, että heillä eläkeikä kuitenkin aina nousee, jos he ovat alle 55-vuotiaita. Vain 55 vuotta täyttäneet on kokonaan suojattu eläkeiän nousemiselta. Mutta jos he ovat alle 55-vuotiaita, niin valintaoikeuden käyttäminen ja ammatillisen eläkeiän valinta tarkoittaa sitä, että he saavat aikaisemman ammatillisen eläkeiän mukaista eläkekertymää tämän vuoden loppuun saakka vanhan systeemin mukaan, mutta jokaiselta päivältä, joka ensi vuoden alusta kuluu eläkkeelle

siirtymiseen saakka, otetaan käyttöön uuden lain mukaiset säännökset eli siltä ajalta eläkeikä on 65 vuotta ja eläkkeen määrä maksimissaan 60 prosenttia eli karttuma 1,5 prosenttia vuodessa. Mitä enemmän tehtyä työaikaa on, sitä suuremmaksi tietysti eläke muodostuu.

Joka tapauksessa uudet säännöt johtavat siihen, kun lasketaan painotettu keskiarvo näiden kahden systeemin välillä, että vaikka valitsee alemman ammatillisen eläkeiän, näiden henkilöiden on työskenneltävä pidempään kuin heidän aikaisempi ammatillinen eläkeikänsä oli ja heidän eläkkeensä tulee jäämään alhaisemmaksi. Tältä osin tämä perusteellisesti poikkeaa valtion valintaoikeudesta. Valtion eläkelain valintaoikeuteen ei puututtu lainkaan. Aika jatkuu vuoden 99 kesäkuun loppuun saakka. Mutta mikä vielä olennaisempaa, kun valtion työntekijä tai viranhaltija valitsee aikaisemman alhaisemman eläkeikänsä, hän todella tulee pääsemään siinä iässä eläkkeelle. Mutta niin kuin äsken selvitin, kunnan työntekijöiden kohdalla näin ei käy.

Pieniä suojasäännöksiä valiokunnan käsitteilyn jälkeen tehtiin niiden kohdalla, joilla ammatillinen eläkeikä oli alle 57. He säilyttävät oikeutensa, jos he ovat 53-vuotiaita ensi vuoden alussa. Keitä ovat ne, joiden eläkeikä on ollut alle 57? 7 sukeltajaa, joiden eläkeikä on ollut 53 vuotta, ja 5 438 työntekijää, viranhaltijaa, joiden eläkeikä on ollut 55 vuotta, luku on vuoden 92 lopusta. Tässä ryhmässä ovat esimerkiksi palo- ja pelastushenkilöstö ja kunnallisen liikenteen bussinkuljettajat. Mielestäni on ehdottomasti oikein, että eläkkeelle pääsy suojattiin niiden ihmisten osalta, jotka ovat lähellä eläkeikää. Olisi ollut aivan kohtuutonta, että tammikuussa 1940 syntynyt, joka ensi vuoden tammikuussa täyttää 55 vuotta ja aikaisempien sääntöjen mukaan olisi päässyt silloin eläkkeelle, olisi, ellei valiokunnassa olisi tehty muutosta, olisi joutunut odottamaan eläkkeelle siirtymistä, en nyt muista tarkkaa aikaa, mutta ainakin kuukauden tai saattoi olla jopa yli vuoden. Tämä muutos on ehdottomasti oikein. Me kritikoimme sitä, ettei se ollut riittävä muutos.

57 vuoden ammatillinen eläkeikä on ollut 8 000:lla kunnan palveluksessa olevalla viranhaltijalla ja 58 vuoden eläkeikä 47 635:llä. Keitä he ovat? Se on täällä moneen kertaan tullut esille. He ovat esimerkiksi sairaanhoitajia ja perushoitajia, terveydenhuollon ammattilaisia, siis pääasiassa naisia. Heidän osaltaan vain pientä parannusta merkitsee se, että ministeri Pekkarisen

johdolla käydyissä neuvotteluissa on luvattu, että kunnalliseen eläkesääntöön tehdään sellaiset siirtymäsäännökset, että näissä ikäryhmissä eläkeikä ei nouse enempää kuin kaksi vuotta. Kahden vuoden eläkeiän nousukin on jo aika suuri. Mutta nuoremmissa ikäryhmissä tapahtuu pahimmillaan jopa seitsemän vuoden eläkeiän nousu.

Suurin alemman eläkeiän piirissä oleva kunnan työntekijöiden ryhmä, on se, jonka eläkeikä on ollut 60 vuotta. Näitä on ollut noin 64 000. Tietysti kaikkein suurin ryhmä on se, jolla on ollut 63 vuoden eläkeikä. Nämä kaikki nyt nousivat siis 65 vuoteen.

Numerot, jotka esitin, osittain selventävät sitä ongelmaa, että laki on nimenomaan epäoikeudenmukainen, jos me ajattelemme naisten ja miesten oikeuksia. Totta kai tämä on aivan yhtä epäoikeudenmukainen kaikkien niiden miesten osalta, joilla on eläkeikä esimerkiksi 58, ja toki kunnan palveluksessa näitäkin on paljon. Mutta jos verrataan valtion ja kunnan työntekijöitä, kaikki kunnan työntekijät joutuvat tässä huonompaan asemaan. Ministeri Pekkarinen, se ei voi olla oikein. Siis ehdotamme, niin kuin ed. O. Ojala jo teki esityksen, jota kannatin, että nyt laitetaan perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi uudelleen, ovatko perustuslakivaliokunnan edellytykset täyttyneet. Meidän mielestämme ne eivät ole. Kolmannessa käsittelyssä tulemme ehdottamaan lain hylkäämistä.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus, että asiasta pyydetäisiin perustuslakivaliokunnalta uusi lausunto, ja ehdotusta on kannatettu ja kun ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, on ehdotuksesta työjärjestyksen 42 §:n mukaan ensin päätettävä. Kehotan sen vuoksi seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä tästä ehdotuksesta.

Keskustelu uuden lausunnon pyytämisestä perustuslakivaliokunnalta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. O. Ojala ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että asiasta pyydetäisiin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 5 momentissa tarkoitettu uusi lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. O. Ojalan ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 50. (Ään. 1)

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Korhonen: Arvoisa rouva puhemies! Kun ministeri Pekkarinen on vielä paikalla, olisi ehkä syytä nyt toistaa hänelle kysymys koskien sitä, että hän on antanut oman lupauksensa KTV:läisille palomiehille 11.3.93, että kuntapuolella tullaan säilyttämään valintaoikeus ammatti-kohtaisiin eläkeikiin. Kohtuullinen vaatimus kai olisi jo tässä vaiheessa saada ministeri Pekkariselta vastaus siihen, mihin lupaus on pohjautunut aikoinaan ja miksi se ei enää ole voimassa.

Koko asian kannaltahan on erittäin merkittävää se, että suomalainen yhteiskunta kaiken kaikkiaan on tämänkin työttömyyden ja kriisijäsen ja kaikki siihen liittyvät ongelmat kestänyt. Ehkä merkittävimpana syynä on nimenomaan ollut se, että suomalaiset ovat luottaneet siihen, että sovitut sopimukset pidetään kaikilta osin eli vanhan suomalainen sanonta "sanasta miestä, sarvesta härkää" näiltä osin tulisi pitää paikkansa.

Tällä hetkellä eduskunnan kannalta kysymys on erittäin merkittävä. Kysymys on nimittäin eduskunnan uskottavuudesta ja siitä, mihin kansalaiset voivat tulevaisuudessa luottaa ja uskoa. Kuntapuolella ja koko julkisella sektorilla työntekijäjärjestöt ovat hyväksyneet jo erittäin merkittäviä ja monilta osin erittäin kipeitä muutoksia eläkejärjestelmiin. Eläkeikää on yleisesti korotettu 63 vuodesta 65 vuoteen, eläkeprosenttia on laskettu 66 prosentista 60 prosenttiin ja eläkekertymiä on nostettu 30 vuodesta 40 vuoteen. Näihin, työntekijöiden kannalta erittäin merkittäviin ja koviin ratkaisuihin järjestöt ovat suostuneet nimenomaan siitä halusta, että ne haluavat turvata yhteiskunnan palvelut ja yhteiskunnan uskottavuuden ja luottamuksen siihen, että hyvinvointiyhteiskunta pystytään säilyttämään.

Erittäin merkittäviä muutoksia julkisen sektorin eläkkeissä on tapahtunut hyvin lyhyellä ajajänteellä. Vuonna 89 astui voimaan ns. joustava eläkejärjestelmä. Tässä yhteydessä kumottiin

ammattillinen eläkekäjäjärjestelmä. Samassa yhteydessä siis taattiin alemmissa eläkekäluokissa oleville mahdollisuus valita joko ammatillinen eläkekäjäjärjestelmä tai joustava eläkejärjestelmä. Viisi vuotta ainoastaan on kulunut tästä muutoksesta.

Nyt hallitus esittää muutosta ja hallituspuolueiden enemmistön voimin sitä ollaan viemässä eteenpäin siinä muodossa, että alemman eläkeiän valintaoikeus säilyy yli 55-vuotiailla eli niillä henkilöillä, jotka ovat täyttäneet 55 vuotta, sekä niillä 53 vuotta täyttäneillä, joiden eläkeikä on 55 vuotta. Tässä on huomioitava se tasapuolisuuskäkökulma, että valtion ja seurakuntien osalta samassa eduskunnassa valintaoikeus on pystytty antamaan heille. Lisäksi maan hallitus on tupon yhteydessä sitoutunut valintaoikeuden säilyttämiseen.

Kun asiaa tarkastellaan yksittäisen työntekijän kohdalta, on huomioitava se erittäin merkittävä seikka, että työsuhte on kokonaisuus, jossa työntekijä töihin tullessaan sitoutuu tietyn ehdoin antamaan työpanoksensa. Työntekijän kannalta yhtenä ehkä tärkeimmistä kohdista niihin ehtoihin kuuluvat myös eläke-etuudet. Yleensä voi sanoa, että poikkeuksetta alemman eläkeiän omaavissa töissä palkka on ollut vastavasti pienempi kuin muissa vastaavissa tehtävissä. Toisin sanoen pienemmällä palkalla on ostettu paremmat eläke-etuudet. Työntekijä on näihin suostunut nimenomaan sillä edellytyksellä, että kohtuullinen odotus on, että työnantajapuoli myös pitää sopimuksen voimassa. Tämän kokonaisuuden huomioiden ovat henkilökunnan ja henkilöstön vaatimukset vähintäänkin kohtuulliset: Eli yhdessä sovittujen pelisääntöjen tulisi pitää myös tässä eläkekäysymyksessä.

Oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus julkisen alan henkilöstön kohtelussa eduskunnassa on vähintäänkin kohtuullinen vaatimus, jonka henkilöstön edustajat ovat esittäneet.

Arvoisa rouva puhemies! Tätä kaikkea taustaa vasten tulen kolmannessa käsittelyssä kannattamaan esityksen hylkäämistä.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Asian käsittelyssä on käytetty aivan erinomaisia puheenvuoroja: edustajat Stenius-Kaukonen, O. Ojala ja nyt viimeksi ed. Korhonen.

Toteaisin aivan lyhyesti sen seikan, että on todella aivan käsittämätöntä se, että kuntasektorin ja valtiosektorin julkishallinnon työntekijät ollaan lakiesityksellä laittamassa täysin eriarvoiseen asemaan. On aika mahdotonta ymmärtää

sitä ajojahtia, joka nyt kuntasektorin työntekijöitä kohtaan on tapahtumassa. Esityksellä halutaan kuntasektorin ihmiset suoraan sanoen pettää, koska silloin vuonna 89, kun laki tuli voimaan, nimenomaan valintaoikeudesta sovittiin. Se on tullut jo moneen kertaan esille.

Minusta hallituksen esityksessä tulee hyvin esiin se kovuus ja välinpitämättömyys, jota kunta-alan henkilöstöä kohtaan tunnetaan. Se kertoo siitä, että ei myöskään tunneta vastuuta eikä pidetä väliä siitä, miten sairaaloissa potilaat ja vanhustenkodeissa hoidettavat ihmiset voivat, koska henkilöstön voimavarat kuluvat loppuun ja he uupuvat päivä päivältä yhä enemmän. Silloin myös kärsivät ei yksistään työntekijä vaan myös ihmiset, joita heidän pitäisi huoltaa ja hoitaa. Ei myöskään tunneta vastuuta siitä, kuinka henkilöstö vastaisuudessa jaksaa. On aika käsittämätöntä se, että kun Ahon hallituksen toimenpitein on puristettu kunnat tiukalle, henkilöstö on vähennetty minimiin, sijaisia ei ole, varahenkilöstöä ei ole ja työntekijät toimivat kaikkien voimiensa ääri rajoilla, nyt sitten saman henkilöstön pitäisi vielä ykskaks luopua valintaoikeuksista ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut! Kehotan puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle.

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa rouva puhemies! Totesin sen, että kun ei tunneta vastuuta siitä, että henkilöstö jaksaisi työssään pidempään ja henkilöstö jaksaisi nimenomaan huoltaa ja hoitaa vanhuksia, sairaita ja tehdä työnsä täysipainoisesti ja hyvin, sen voimavarat kuluivat loppuun. Minä en käsitä sitä ja on vaikea ymmärtää sitä, että eduskunta on valmis tällaisiin toimenpiteisiin, joilla edesautetaan ihmisten loppuunpalamista ja sitä, että myöskään eivät varmuudella potilaat saa asianmukaista hoitoa, kun henkilöstö ei jaksaa.

Meillä oli tänään aamupäivällä eduskunnan edessä kunta-alan väkeä kertomassa mielipiteitään, ja se oli heidän mielestäni viimeinen hätähuutonsa tässä tilanteessa. He halusivat vielä kansanedustajille viestittää, kuinka suuresta asiasta tässä kokonaisuudessa on kysymys. He halusivat viestittää siitä, että he eivät ole pyytämässä yhtään mitään ylimääräistä vaan nimenomaan edellyttävät ja vaativat sitä, että tehdyistä sopimuksista pidetään kiinni, kuten esimerkiksi edellisessä puheenvuorossa ed. Korhonen kertoi.

Minä haluaisin myös painottaa vielä sitä, että on varsin hyvin tietääkseni kansanedustajillakin tiedossa se, kuinka mittavia uhrauksia esimerkiksi kunta-alan työntekijät ovat parin kolmen viime vuoden aikana tehneet. He ovat luopuneet palkankorotuksistaan. He ovat tehneet paikallisia sopimuksia siitä, että palkankorotuksia ei oteta ja vakituista henkilöstöä ei vähennetä. Se on tiennyt kuntataloudelle erittäin suuria säästöjä. He ovat tietysti tehneet näitä sopimuksia siinä uskossa ja toivossa, että sopimuksista pidetään myös kaikilla tasoilla kiinni, ja siinä toivossa, että paremmat ajat joskus koittavat.

Nyt kuitenkin esimerkiksi tämä hallituksen esitys on todella kylmä suihku, päähänlyönti ja suoranainen petos alan työntekijöille. Mielestäni olisi ollut välttämätöntä, että asia olisi palautettu perustuslakivaliokuntaan, kuten ed. O. Ojala esitti kertoen perustelut asialle. Olen todella pettynyt ja hämmästynyt siitä, että näin suuren asian kyseessä olleen eduskunnasta ei löytnyt tahtoa edes asian palauttamiseen. Olisi ollut kaikkein vähintään, että perustuslakivaliokunta olisi voinut vielä tämän asian tutkia. Minusta se olisi myös antanut mahdollisuuksia kansanedustajille sen jälkeen katsoa asiaa uudelleen kokonaisuutena ja tehdä toisenlaisia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Asian kolmannessa käsittelyssä tähän kokonaisuuteen on vielä helppo palata ja tulen myös kannattamaan asian hylkäämistä.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Rimmi totesi, kunnissa työntekijät ovat olleet todella säästöjä aikaansaamassa, ja ehkä ihan täsmennyksenä vain se, että ei ainoastaan niin, että he ovat luopuneet palkankorotuksista, vaan nimenomaan he ovat suostuneet tinkimään omasta palkkatasostaan. On tehty palkkasäästösopimuksia, esimerkiksi luovuttu osasta lomarahaa tai vastaavasti muuten pidetty palkatonta lomaa tai vastaavaa. Siis siellä on todella tingitty jo palkkatasosta.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen aikanaan sosiaali- ja terveysturvassa ja samaten eläketurvassa on säästetty erittäin laskelmien mukaan noin 25 miljardia markkaa. Nyt puheena olevassa esityksessä, jossa käsitellään kuntien henkilöstön eläkeikiä, säästöt ovat häviävän pieni osa kokonaisuudesta. Kysymys

on ollut enemmänkin periaatteesta ja toisaalta siitä, millä tavoin uudistusta on käytännössä vietä eteenpäin.

Me sosialidemokraatithan olemme esittäneet lain hylkäämistä sen takia, että siinä ei ole päästy työmarkkinajärjestöjen kanssa sopimukseen, niin kuin eläkeasioista pitäisi päästä. Näin tehdään yksityiselläkin sektorilla, ja näin pitäisi tehdä myös valtion ja kuntien osalta. Kunnan henkilöstö on ollut uudistusta vastaan tällaisena, näin toteutettuna, ja syyt kohta ilmenevät.

Tämän prosessin aikanaan hallituspuolueet yrittivät, ehkä kokoomus etunenässä — en tiedä, kuka aina oli etunenässä — jonkinlaisia muutoksia, mutta lopputulos oli vähän samanlainen kuin kuulemma nyt eduskunnassa on tapahtumassa, että puolueen puheenjohtaja Pertti Salolainen eroaa, eli siis ei viedä näitä asioita sillä tavoin eteenpäin, kuin pitäisi, vaan annetaan sitten periksi minkälaisilla syillä tahansa.

Ministeri Pekkarinenhan sitten johti neuvotteluja kunnallisen eläkevaltuuskunnan kanssa. Me opposition edustajat emme näissä neuvotteluissa ole kertaakaan olleet mukana mutta olemme niistä aina jotakin kuulleet. Esitys, joka sieltä sitten tuli, vain vähäiseltä osin korjaa tilannetta erityisesti niitten eläkeikäryhmien osalta, jotka ovat 57 vuotta tai alle eli yleensä siinä 55:n ikäryhmässä, johon kuuluvat mm. palomiehet ja bussinkuljettajat. Mutta esimerkiksi Tehy, jonka henkilöstö, noin 100 000, on eläkeiän osalta 58 tai siitä ylöspäin, tämä uudistus kohtelee epäoikeudenmukaisesti ja aivan toisella tavoin kuin valtion eläkelaki kohtelee henkilöstöä. Tässä on yksi suuri periaatteellinen epäoikeudenmukaisuus siinä, että kuntasektorin pitää lähteä nyt sitten heikompaan järjestelmään henkilöstön kannalta kuin valtion.

On tietysti ymmärrettävissä, että jossakin vaiheessa kunnan eläkevarat pitää kasata, mutta kuten jo aluksi totesin, tällä uudistuksella edes tähän ei kovin merkittävästi pystytä vaikuttamaan.

Käytännössä tämä tulee johtamaan siihen, mistä on esimerkkejäkin mm. KTV:n henkilöstön osalta, että ihmiset joutuvat nostamaan oikeusprosesseja, jotta saisivat selville, mikä heidän todellinen eläkeikänsä on epäselvien säännösten pohjalta.

Ongelmaksi eduskunnan kannalta tässä muodostuu myös se, että kunnallinen eläkevaltuusto on se, joka viime kädessä muutokset yksityiskohtien osalta hyväksyy, ja nyt tässä sosiaali- ja terveysturvavaltuuskunnan mietinnössä on luotu suunta-

viivoja, mutta nähtäväksi jää, miten edes nämä laihat muutokset käytännössä tullaan eläkevaltuustossa kunnallisen eläkevakuutuksen osalta toteuttamaan.

Kun hallituksen esityksen perusteluissakin on vedottu nykyisen 58 vuoden yläikärajan huomioon ottamiseen ja mahdollisuuteen päästä yksilölliselle varhaiseläkkeelle, niin se ei alemmissa eläkeikäryhmissä ole riittävä kompensatio. Tässä tarkoituksessahan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön toki laitettiin lausuma siitä, että tämä epäkohta pitäisi ottaa huomioon, kun yksilöllisiä varhaiseläkkeitä myönnetään. Mutta tilastot osoittavat, että myöntämiskäytäntö on tiukentunut, vaikka lainsäädäntö ei ole muuttunut ollenkaan, joten ei ole minun mielestäni odotettavissa, että tällä eduskunnan lausumalla olisi sellaista merkitystä kuin pitäisi. Toisaalta kunnallinen eläkevaltuusto voisi tähän asiaan omalta osaltaan puuttua, jotta näin todella tulisi tapahtumaan.

Mutta yve-järjestelmä ei ole tässä sellainen ratkaisu kuin on toivottu. Esimerkiksi työttömyyden osalta monesti eduskunta on myös esittänyt, että työttömyys näin vaikeana aikana yhä enemmän otettaisiin huomioon silloin, kun yksilöllistä varhaiseläketä käsitellään. Mutta käytäntö on tssäkin osoittanut, että harvoin näin on tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Olisi tosiaankin toivonut, että tämän asian käsittely, kun se nyt puolisen vuotta oli neuvottelujen kohteena, olisi saanut toisenlaisen muodon, sillä kunnan henkilöstö, 450 000 henkeä, muodostaa meidän yhteiskunnassamme niin merkittävän voimavaran. Tämän tyyppisten uudistusten väkisin toteuttaminen ei minusta kuulu yleensä työlömyyteen. Kun se ei kuulu yksityissektorin TEL- tai LEL-järjestelmän kehittämiseen, niin miksi sitten pitäisi kuntasektorin osalta tehdä näin? Me monet kansanedustajat olemme myös kunnallisvaltuustojen jäseniä, joten meidän tehtävämme on katsoa, mikä on kokonaisuus.

Tiedän, että ministeri Pekkarinen saattaa kohdata esittää joitakin näkemyksiä kunnallisen eläkevaltuuston osalta, mutta se on vain yksi tekijä tässä kokonaisuudessa. Meidän kansanedustajien pitää päättää, minkälainen eläkelainsäädäntö meillä Suomessa on yleensä, minkälainen se on yksityisellä sektorilla, minkälainen se on valtion sektorilla, minkälainen se on kuntasektorilla. Minusta ei ole mitään syytä siihen, että kunnan henkilöstö pannaan huonompaan asemaan kuin esimerkiksi valtion. Tämä on jo yksi, tosin ai-

noastaan yksi, mutta yksi syy monien joukossa, miksi tämä esitys pitää hylätä.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan ihan alkajaisiksi todeta yhtyväni siihen periaatelinjaukseen, mikä täällä useissa puheenvuoroissa, viimeksi ed. Skinnarin puheenvuorossa, esille tuotiin, siihen että valtio- ja kuntaeläkkeiden järjestelmien sisällön pitäisi olla mahdollisimman nopeasti samanlainen. Tällä tiellähän nyt tässä kuljetaan. Valtion puolella vain ei ole voitu ottaa yhtä askelta, jolla kaikki olisi viety yhtä aikaa samaan suuntaan. Siellä joudutaan kulkemaan syistä, jotka varsinkin sosiaalivaliokunnan jäsenet tarkkaan tuntevat, pala palalta, ja tällä tiellähän siellä on kuljettu ja kuljetaan. Tullaan myös seuraavat askeleet ottamaan ja vielä aika nopeastikin. Yksi esimerkki tästä on VR:n yhtiöittäminen ja jo valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen mukaan siinä yhteydessä vastaavien ratkaisujen tekeminen myös sen tällä hetkellä valtion hoitaman sektorin osalta, ja jatkoa seuraa vielä niiden muidenkin alojen osalta, jotka eivät vielä tässä järjestelmässä ole.

Arvoisa puhemies! Julkishallinnon eläkekomitean ehdotuksen ja toteutuneiden säännösten mukaan alemmat ammatilliset eläkeiät poistuvat julkiselta sektorilta asteittain. Niitä korvaamaan tulivat joustavat eläkejärjestelyt, joista nimenomaan yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksissä on otettu huomioon julkishallinnon erityisolosuhteet. Uudistuksen voimaantuloa edellisen hallituksen aikana 1.7.1989 palveluksessa oleville varattiin tietyin edellytyksin mahdollisuus valita vanhan ja uuden eläkejärjestelmän välillä.

Haluan tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että näille kunnallisille aloille on mainitun päivämäärän jälkeen tullut palvelukseen uutta henkilöstöä, joka jo on siirtynyt suoraan uuteen järjestelmään: 63 vuoden iän perusteella niiden osalta, jotka ovat tulleet 1.7.1989 jälkeen, ja vuoden 1993 alusta lukien he ovat tulleet suoraan 65 vuoden eläkeiän piiriin. (Ed. Korhonen: Ei heille ole mitään luvattukaan!) — Näiltä osin tämä on ihan totta. Haluan vain muistuttaa, kun tässä on verrattu samalla alalla samanlaisissa tehtävissä työskentelevien henkilöiden kohtelua, että näille aloille viime vuosina tulleet ovat tulleet jo suoraan järjestelmään, joka vastaa sitä kohtelua, mikä tässä nyt monin pehmennyksin tulee muille näillä erityisikäaloilla toimiville työntekijöille.

Valtion asettaman pitkän aikavälin eläkepolitiikan kehittämistä selvittäneen eläkekomitea 90:n mietintöön sisältyi myös julkista sektoria koskevia ehdotuksia. Tuon komitean esitysten yhtenä tavoitteena oli eläkkeelle siirtymisen nostaminen. Se esitti myös, että julkiselle sektorille asetetaan selvityselin, jonka tehtävänä on tehdä ehdotus siitä, miten julkisella sektorilla voitaisiin siirtyä yksityisen sektorin vanhuuseläkeikään, eläkkeen karttumaan ja tavoitetasoon.

Mitään uutta keksintöä nämä toimet, joita nyt ollaan toteuttamassa, eivät tässä mielessä ole. Eläkekomitean työ käynnistyi ajankohtana, minkä kaikki tiedämme, ja valmistui muistaakseni vuoden 91 alkupuolella. Näiden esitysten taustana ajallisesti on valmistelutyö, joka ei suinkaan sijoitu viime kuukausiin tai edes viime vuosiin, vaan pitemmälle aikavälille aina 80-luvulle saakka. Vielä korostan: jopa ajankohtaan, jolloin maassa elettiin taloudellisesti aivan toisen näköistä elämää kuin eletään tällä hetkellä tai on eletty aivan viime vuosien aikana.

Kuntatyönantaja, Kuntien eläkevakuutus ja palkansaajajärjestöt sopivat komiteamietinnössä mainitun selvityselimen perustamisesta, siis aiemmin mainitsemani selvityselimen perustamisesta. Sopijaosapuolet päättivät asettaa kuntien eläkeoimikunnan, jonka toimeksiantoksi sovittiin komitean mainitsemat tavoitteet. Yhdessä sovittiin myös toimikunnan kokoonpanosta.

Eläkeuudistuksen toteuttamisesta sekä myös valinta-ajan lyhentämisestä oltiin toimikunnassa yksimielisiä. Erimielisyys koski vain sitä, että valintaoikeutettujen eläkeikää esitettiin muutettavaksi samassa suhteessa kuin yleistä eläkeikää. Palkansaajajärjestöt vaativat, että vaikka yleinen eläkeikä nousee, valintaoikeutettujen eläkeikä tulee säilyttää ennallaan.

Käsiteltävänä oleva kv-TELin muutosesitys on siis osa laajaa uudistusta, jonka päämääränä on saattaa kunnallisen eläketurvan taso pitkän — korostan: pitkän — siirtymäajan kuluessa vastaamaan yksityisen sektorin eläketurvan tasoa. Sitä periaatetta tässä noudatetaan, joka on linjattu jo 80-luvun loppupuolelta lähtien.

Tämä merkitsee myös sitä, että asteittain kuntapuolen yleinen eläkeikä muuttuu 63 vuodesta 65 vuoteen. Eläkkeen vuotuinen karttumakeroin laskee 2,2 prosentista 1,5:een ja eläkkeiden tavoitetaso laskee nykyisestä 66 prosentista 60:een. Uudistus on ollut välttämätön, jotta tulevien eläkkeiden rahoitus voidaan turvata. Nykyisin ei voida myöskään pitää enää perusteltuna

tilannetta, jossa eri palkansaajaryhmien eläketurvassa on suuria eroja. Kunnallisen eläketurvan uudistuksesta on jo toteutettu eläkelaitoksen valtuuskunnan päätöksellä yleisen eläkeiän nousu, karttumakertoimen lasku sekä tavoitetason lasku.

Valtuuskunnassa, johon jo monta kertaa olen viitannut, on 30 jäsentä. Päätöksen tehneessä valtuuskunnassa jäsenistö jakaantui siten, että 8 jäsentä oli sosialidemokraateista, 7 jäsentä kokoomuksesta, 8 keskustasta, 3 vasemmistoliitosta sekä 1 jäsen ruotsalaisesta kansanpuolueesta ja 1 Suomen maaseudun puolueesta. 3 jäsentä oli valittu kunta-alan edustavimmista palkansaajajärjestöistä.

Jokainen valtuuskuntaryhmä kannatti uudistuksen toteuttamista sekä myös aloitteen tekemistä alennettujen eläkeikien muutoksesta. Ainoastaan järjestöjen edustajat vastustivat alennettujen eläkeikien muutosta koskevaa esitystä. Valtuuskunnan äänet jakaantuivat suoritus-äänestyksessä ammatillisen eläkeikämuutosaloitteen tekemisestä 24 puolesta ja 3 vastaan. En väitä, että tämä sitoisi jollakin tavalla eduskuntaa. Ed. Skinnari on aivan oikeassa, että ei toki näin eikä tarvitse olla. Mutta jokin merkitys kai sillä on, että sillä poliittisella elimellä tai sillä poliittisella foorumilla, jolla on vankka asiantuntemus näistä asioista ja johon eri puolueet ovat laittaneet oman edustuksensa, näinkin vahvan edustuksen kuin äsken luettelin, päädytään poliittisen edustuksen osalta yksimieliseen esitykseen. Minusta se on aika vankka poliittinen kannanilmaus, aika vankka realiteettien ilmaiseminen, aika vankka tahdonilmaus siitä, että tähän suuntaan on aivan pakko mennä.

Toteutetun ja suunnitellun uudistuksen periaatteena on ollut, että ansaittuihin etuuksiin ei puututa. Uudistus kohdistuu tuleviin karttumiin. Kunnallinen eläketurva on etuuk-siltaan noin kolmanneksen parempi kuin työntekijäin eläkelain peruseläketurva. Eläkevastuukarttuma on vuosittain noin 2,5 miljardia, josta noin kolmannes on alempien eläkeikien aiheuttamaa.

Uudistuksen toteuttaminen on välttämätöntä, jotta voitaisiin turvata kunnallisen palvelujen rahoitus myös tulevaisuudessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaaminen ikäraken-teeltaan vanhenevalle väestölle on välttämätöntä.

Alennetut eläkeiät aiheuttavat huomattavasti suuremmat eläkekustannukset kuin yleinen elä-

keikä. Tästä syystä niistä on kerättävä korkeampaa eläkemaksua. Sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista vastaavalla henkilöstöllä on keskimääräistä enemmän alennettuja eläkeiä. Jos uudistusta ei toteuta, maksuerot työnantajamaksuissa korostuvat. Nykykäytännön mukaan 63:n eläkeikäryhmässä työskentelevän henkilön työnantajan kustannuskerroin on tänä vuonna 16,8 prosenttia palkasta ja 58 vuoden eläkeikäryhmässä työskentelevän vastaavasti 22,4 prosenttia. Ero on peräti 5,6 prosenttiyksikköä. Jos alennetut eläkeiät säilytetään, kertoimet ovat vuoden 1995 alusta arviolta seuraavat: 65 vuoden eläkeikäryhmässä, joksi 63 vuoden ikäryhmä uudistuksen johdosta muuttuu, 15,1 prosenttia; 58 vuoden eläkeikäryhmässä 25,8 prosenttia. Ero on siis 10,7 prosenttiyksikköä. Alennettujen eläkeikien piiriin kuuluu vielä noin 168 000 työntekijää. Tämä ei voi olla vaikuttamatta kuntien mahdollisuuksiin rahoittaa palvelujaan, ja se pakostakin lisää painetta palvelujen yksityistämiseen, mikä on tietyllä tavalla koko tämän rahoituksen aikamoinen vaarmomentti.

Keskimääräinen kv-TEL-maksu, joka sisältää myös palkansaajien maksuosuuden, on suunniteltu nostettavaksi vuonna 1995 24,3 prosenttiin, ja vuoden 1998 maksu olisi 28,5 prosenttia. Jos alemmat eläkeiät säilytettäisiin, keskimääräiseen maksuun pitäisi tehdä heti vuonna 1995 ylimääräinen 2 prosenttiyksikön korotus. Kunnallistalouden nykytilanteessa näin suuri ylimääräinen korotus on mahdoton, ellei työvoimakustannuksia voida vähentää samassa määrin, mikä ei varmasti ole kovin toivottavaa.

Tämän uudistuksen pääperiaatteen mukaan vuoden 1995 jälkeen karttuvissa etuuksissa kuntatyöntekijöiden karttuma vastaa TELin peruseläkkeen tasoa. Alennettujen eläkeikien muutos ei ole tästä periaatteesta irrallinen uudistus, vaan se kuuluu oleelliseen osana uudistuksen kokonaisuuteen. Uudistus toteuttaa tasa-arvoa eri palkansaajaryhmien välillä. Kunnan eläkeuudistus kohdistuu tasapuolisesti eri sukupuoliin eikä loukkaa sukupuolien välistä tasa-arvoa. Päinvastoin se edistää kuntapuolen ja yksityisen puolen työntekijöiden tasa-arvoa eläketurvassa. Vaikka kuntasektori onkin naisvaltainen, ei uudistuksen tarkoituksena ole missään vaiheessa ollut kaventaa erityisesti juuri naisten eläketuuksia. Muutos koskee kunnallisen eläketurvan tasoa ja kohtelee järjestelmän piiriin kuuluvia tasapuolisesti.

Kritisoitaessa alennettujen eläkeikien muutosesitystä on usein viitattu valtion uudistukseen, jossa alennetut eläkeiät säilytettiin sellaisinaan. Valtion ja kunnan alennetut eläkekäjäjärjestelmät ovat aivan erilaiset eivätkä ole sinällään keskenään aivan vertailukelpoisia. Valtion eläkekäjäjärjestelmässä ikä määräytyy pääsääntöisesti sen ammatin mukaan, josta henkilö jää eläkkeelle, niin kuin kaikki täällä asiaa harrastavat tarkkaan tietävät. Kuntasektorilla sen sijaan ansaitaan alennettua eläkekäjä koko palvelusajan. Vanhuuseläkekäjä määrättäessä otetaan kuukauden tarkkuudella huomioon palvelu eri eläkekäjäryhmissä. Valtiolla valintaoikeutetulla säilytetään oikeus jäädä eläkkeelle viimeisen viran eläkeiässä. Kuntasektorilla säilytetään valintaoikeutetulle oikeus lukea hyväkseen alennetussa eläkeiässä palvelu uudistuksen voimaantulohekeen saakka.

Alennetun eläkekäjäjärjestelmän muuttamisen sellaisenaan on väitetty lisäävän myös työttömyyttä. Ratkaisulla ei ole vaikutusta nykyiseen työllisyystilanteeseen, koska eläkeikien korotus tulee voimaan asteittain ja siltä on kokonaan suojattu lähivuosina eläkkeelle jäävä henkilöstö. Koko hommahan lähtee siitä, että tämä suojaus on olemassa, eli käytännössä noita vaikutuksia ei ole. Eläkeikien korotus vaikuttaa vasta ensi vuosituohannella merkittävämmän. Toki aivan vähäistä vaikutusta vähitellen alkaa tulla, mutta mainittavaa vaikutusta vasta ensi vuosituohannen puolella. Uudistus toteutetaan hyvin pitkällä aikavälillä ja voidaan todeta, että ansaittujen karttumien suojaamisen johdosta kuntasektorilla saavutetaan yksityisen sektorin eläketurvan taso vasta kaukana 2000-luvulla, 2020–2030. Näiden perusteiden valossa uudistus on kohtuullinen. Se on myös kohtuullisen tasapuolinen ja oikeudenmukainen eri palkansaajaryhmien välillä.

Arvoisa puhemies! Vielä mitä tulee kysymyseen valtiosektorista ja kuntasektorista ja näiden kohtelusta, sen ohella ja lisäksi, mitä äsken kerroin, palaan vielä siihen, että tarkoitus on valtiopuolella edetä tehtyjen yleisten linjausten mukaisesti, linjausten, jotka toteuttavat tasavertaisen kohtelun kunta- ja valtiosektorilla työskenteleville. Myönnän, ja siinä kritisoiat ovat aivan oikeassa, että valtiopuolella on edetty hitaammin eikä ole siellä päästy järjestelyyn, jossa yhdellä kertaa, samalla kertaa, kaikkia valtion aloja koskien olisi voitu ne askeleet ottaa, mitä myös siellä on tarkoitus ottaa.

Ed. Korteniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli ehkä kaikkein epäuskottavin puhe, mitä ministeri Pekkarisen osalta olen kuullut eduskunnassa ollessani. En tiedä, kirjoittiko hän sen itse vai oliko hänelle joku sen kirjoittanut, mutta olennainen asiahan koko puheenvuorosta unohtui, kun ministeri Pekkarinen lupasi 11.3.1993, että kuntapuolella tullaan säilyttämään valintaoikeus ammattikohtaiseen eläkeikään. Mihin se pohjautuu, jos 80-luvun puolella on jo tehty päätökset siitä, että se tullaan poistamaan? Uskottavuus on nimenomaan sitä, että puheet ja teot ovat tasapainossa toistensa kanssa.

Mitä tulee ns. uusiin työntekijöihin, onhan aivan selvää, että uudet työntekijät tulevat niillä pelisäännöillä töihin, jotka he tietävät työsuhteen allekirjoittaessaan; tietävät, mitkä ovat ne pelisäännöt, millä pelataan. Nyt on kyse niistä työntekijöistä, jotka eivät ole tulleet näillä pelisäännöillä vaan nimenomaan vanhoilla pelisäännöillä, joissa ammatillinen eläkeikä oli yksi olennainen osa. Ehkä yksi uskomattomimpia kohtia ministeri Pekkarisen puheessa oli se, että yksityistämistä käytetään myös välineenä siihen, että eläkejärjestelmiä murretaan. Nämä ovat melko kovia väitteitä, ja ehkä yksityistämisen salat tätä kautta lähtevät paljastumaan, se mitä niillä haetaan.

Mielenkiintoinen kysymys seuraa tästä siinä, yksityistetäänkö kirkkokin sen takia, että saadaan seurakuntien eläkejärjestelmät muutettua TELin ja LELin mukaisiksi. Onko tämä ministeri Pekkarisen tavoitellut, kun asioita viedään eteenpäin? Tulevaisuuden kannalta omassa puheenvuorossani totesin, että suomalainen yhteiskunta nimenomaan kestää siitä lähtökohdasta lähtien, että luotetaan siihen, mitä puhutaan ja tehdään; nyt ei ole yhtään käymässä tähän suuntaankaan.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kun täällä on moneen kertaan viitattu puheenvuoroon, jonka jollekin lähetystölle käytiin vuoden 93 puolella, minusta ed. A. Ojala muutama päivä sitten siteerasi sitä kohtuullisen oikein, mutta ed. Korhonen edellä ei sitä ihan oikein siteerannut. Lupasin siinä yhteydessä tehdä voitavani sen puolesta, että valtiolla ja kunnalla tässä asiassa menetellään samalla tavalla niin, että jos ei valtiolla lähdetä liikkeelle, niin

kuntapuolellakaan ei lähdetä liikkeelle. Tämä oli minun lupaukseni, minkä ed. A. Ojala luki eilen tai toissapäivänä.

Minä äsken myönsin, että valtiollakin on lähdetty liikkeelle, mutta valitettavasti koko valtio-sektorin osalta ei tässä asiassa ole voitu samaa aikataulutusta noudattaa. Liikkeelle on lähdetty ja aikataulullisesti tullaan varmasti koko lailla reipasta vauhtia vielä jäljellä olevien henkilöstöryhmien osalta perässä. Myönnän sen, että sitä prinssiä, että nämä tuotaisiin ajallisesti täsmälleen yhtä aikaa, ei ole voitu noudattaa. (Eduskunnasta: Miksi?) — Siihen löytyy monia eri tekijöitä. Minä äsken viittasin yhteen alaan, VR:n henkilöstöön. Se elää omaa elämäänsä koko se prosessi, mitä VR:n piirissä tapahtuu. Ja on luonnollista ja luontevaa, että heidän eläkeysymyksensä ratkaistaan siinä yhteydessä, kun yhtiöittämiseen liittyvät ratkaisut tarkemmin päätetään.

Ed. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarisen puheenvuoro ja hänen äsken käyttämänsä vastauspuheenvuoro ovat täysin uskottomia. Näitä pöytäkirjoja kyllä tullaan lukemaan hyvin tarkkaan varmasti lähikuukausina eri ammattiliittojen toimesta. Nimittäin ministeri Pekkarisen puheenvuorostahan kävikin selvästi ilmi, että nyt valtion henkilöstö saa lukea, että sitä, mitä on sovittu, ei olekaan sovittu. Siis taas aukeaa koko homma uudestaan.

Kun ministeri Pekkarinen sanoi, että tämä ratkaisu lisää yksityis- ja kuntasektorin välistä tasa-arvoa, niin on se mielenkiintoista, sillä tämä ei todellakaan lisää julkisen sektorin keskinäistä tasa-arvoa: Paitsi että tämä tuo erilaisen ratkaisun valtiolle ja kunnalle, niin riippumatta siitä — kyllä minäkin tiedän valtion eläkejärjestelmän — tämä rikkoo myös työmarkkinajärjestöjen ja politiikan pelisääntöjä. Ministerin, jos kenen, olisi odottanut ja nimenomaan ministeri Pekkarisen, joka on kokenut politiikka tietävän, miten asiat pitää hoitaa. Olisi pitänyt pitää huoli siitä, että pelisääntöjä ei rikota. Tätä asiaa on vatkattu niin kauan, että tämä olisi vielä voinut odottaa, että työmarkkinajärjestöt löytävät yhteisen ratkaisun.

Ministeri Pekkarinen, on kohtuutonta sellainen tilanne, että jos esimerkiksi nyt 45-vuotias valitsee vanhan ammatillisen eläkeiän, hän pääsee, jos hänen eläkeikänsä on ollut 58 vuotta, vähän yli 61-vuotiaana eläkkeelle. Siis hänelle tulee yli kolme vuotta ns. ylipalvelua, mutta silti

hän ei pääse yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän piiriin.

Tämä on uskomaton ratkaisu. Niin kuin minä sanoin, edes hygieniasyistä olisi kuvitellut, että edes kuntien eläkevakuutus, joka kuuntelee tuolla, olisi hakenut kompromissia siitä, että edes ne, joiden tilannetta heikennetään, olisivat päässeet yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän piiriin. Nyt on siis aivan mahdoton tilanne. Kyllä minun täytyy sanoa, että tältä osin olen ministeri Pekkarisen toimintaan pettynyt, koska kuvittelin, että hän on kokenut ja ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Rohkenen sanoa tässä, että alkää viitsikö pettää itseänne tällaisella uskomuksella, että tätä uudistusta ei tarvitsisi tehdä. (Eduskunnasta: Eihän me petetä, mutta hallitus pettää!) — Tämä uudistus olisi pitänyt taatusti joka tapauksessa tehdä. Seuraava hallitus tulee kiittämään sitä, että asia hoidettiin tämän hallituksen aikana pois, koska tämä on pakko tehdä. Ja te, jotka te olette sosiaalivaliokunnassa ja muutenkin seuraatte näitä asioita, sen erittäin tarkkaan tiedätte.

Mitä tulee siihen, miten tämä kohtelee mm. sen tyyppisiä tapauksia kuin edellä ed. O. Ojala esille toi, niin voin sanoa, että tästä minullakin on henkilökohtaisesti aika läheltä olevaa kokemusta. Vaimoni ei ole ihan tuon ikäinen, mutta juuri tuolla alalla työskentelevä. Hän on terveydenhoitaja ja yli nelikymppinen. Tiedän myös sitä kautta, miten nämä uudistukset tulevat vaikutuksiltaan vastaan. Tässä tapauksessa se sattuu olemaan myös aika läheltä henkilökohtaista tuntemusta.

Vielä kertaalleen tasavertaisuuteen julkisella sektorilla: Kyllä asia on täysin selvä, tasavertainen kohtelu on tavoitteena, ja se tullaan saavuttamaan. Minä myönnän, niin kuin moneen kertaan olen sanonut, että aikataulutuksessa tässä ei ole voitu kulkea aivan tasajalkaa, yhtä aikaa, mutta kovin suuria viiveitä, näin uskon, ei näiltäkään osin tule olemaan.

Mitä tulee siihen, käytetäänkö tätä uudistusta yksityistämisen ajamiseen jonkinlaisena välikappaleena, sanon näinpäin tämän asian, ja jokaisen myös tämän uskon tietävän, että jos käy niin, että kuntatyönantajan eläkemaksut kohtuuttomasti nousevat, niin sehän omalta osaltaan tulee jouduttamaan palveluiden siirtymistä yksityisten

hoidettaviksi, sellaisten kunnallisten tehtävien siirtymisestä yksityiselle sektorille, jotka yksityinen sektori pystyy vähemmillä välillisillä kustannuksilla hoitamaan. Tämä on vaara ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut! Kehotan ministeriä siirtymään puhujakorokkeelle.

Ed. Hassi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen viittasi aiemmin valtuuskuntaan, ja onkin hyvin tavanomaista hänelle, että hän vetoaa joihinkin tahoihin, joilla on joitakin ratkaisuja syntynyt, silloin kun ne tukevat hänen käsityksiänsä. Kuntaliitonkin näkemykset valtioneuvoston uudistuksesta kelpasivat silloin, kun ne leikkasivat suurilta kunnilta pienille, mutta nyt, kun Kuntaliiton kanta on toisenlainen, se ei enää kelpaakaan.

Aion kohta puhua itse varsinaisesta asiasta ja oikeusturvanäkökohdista, jotka tähän liittyvät. Nimittäin minä en ole tämän järjestelmän uudistamisen periaatteista eri mieltä lainkaan, mutta ennen kaikkea juuri siitä, miten hoidetaan siirtymävaihe sen jälkeen, kun on tehty niin epäjohdonmukaisia ratkaisuja yleisesti eläkejärjestelmässä.

Minkä tähden on yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja nostettu ja tehty ikään kuin vielä vaikeammaksi sen tosiasian tunnustaminen, että jos kerran halutaan päästä ammatillisesta eläkeiästä eroon, niin kyllä kuitenkin kaikki tietävät, että ammatin rasittavuudella on merkitystä siinä, miten jaksaa työtehtävissä? Miksi silloin heikennetään tavallaan sitä mahdollisuutta, joka olisi pitänyt tulla korvaamaan ammatillisen eläkeikäjärjestelmän poistumista, eli yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän puolta? Tätä en ymmärrä, koska tässä jollakin tavalla on aluksi hyväksytty periaatteet, mutta sen jälkeen toteutetaan asioita eri aikatauluissa niin, että toiset lyövät toisiansa korvalle.

Kun nyt ministeri Pekkarinen erityisesti puhui siitä, että on tarkoitus päästä julkisella alalla tasavertaiseen tilanteeseen, niin minä nyt haluaisin tietää, koska tuo tulee toteutumaan. Tiedän kyllä, että on erilaisia yhtiöittämisvaihtoehtoja, mutta mikä on ministeri Pekkarisen näkemyksen mukaan aikataulu, jolla tämä korjautuu valtiolli-

sella puolella, jolloin kaikki huomaavat, että eläkejärjestelmät ovat heikentyneet?

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli mielenkiintoista kuulla, että ministeri Pekkarisen tulkinta tasa-arvoisuudesta tarkoittaa sitä, että valtion henkilökunnalla on odotettavissa jatkossa, että he pääsevät yhtä heikennettyyn asemaan kuin kunnan työntekijät. Kokonaisuudessaan hänen puheestaan saa sen vaikutelman, että eläkeasioissa ihmisiä kyllä käsitellään ikään kuin vain numeroina ja ikään kuin he olisivat pelkkää paperia. Mutta herra varjele, jos täällä olisi kysymys jostain maatalouspoliittisesta kysymyksestä, niin silloin lasketaan kyllä mukaan viimeinen sian saparokin.

Lisäksi minusta on täysin kohtuutonta, että ei oteta huomioon millään tavalla erilaisia ammattiryhmiä. Haluan tässä yhteydessä kohdentaa huomiota erityisesti palo- ja pelastustoimen henkilökuntaan. Heidän osaltaan on hiljattain tehty Kansanterveyslaitoksella erittäin laaja tutkimus, jonka tulokset osoittavat kiistattomasti, että heillä ei ole mitään mahdollisuuksia toimia tehtävässään tietyn, noin 55 ikävuoden jälkeen ja että se on kerta kaikkiaan kohtuutonta, johtaa heidän oman terveytensä uhmaamiseen, mutta johtaa myös pelastettavien terveyden uhmaamiseen. Mutta ilmeisesti tässä onkin tarkoitus, että yhä vähemmän ihmisiä siirtyisi tulevaisuudessa eläkkeelle, kun asiat muuten hoituvat jo ennen eläkeikää.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin eduskunnan sosiaalivaliokunnassa vuonna 89, kun ammattiin perustuvat eläkelait ja eläkeiät kumottiin. Silloin sosiaalivaliokunnassa oltiin sitä mieltä, kun keskusteltiin pitkästä valinta-ajasta, vuoteen 99 eli 10 vuoden valinta-ajasta, että on oikeudenmukaista ja kohtuullista, että valinta-aika on näin pitkä. Enkä olisi voinut silloin kuvitellakaan, että kesken lain voimassaoloajan valintaoikeudet lyhennetään, varsinkin kun vuonna 92 vielä tulopoliittisissa neuvotteluissa on sovittu, että näihin ei kosketa.

Minusta tässä on hyvin pitkälti kysymys myös siitä, luotetaanko sopimuskumppaniin. Jos työehtosopimus tehdään kolmen osapuolen kesken — työnantajat, työntekijät ja maan hallitus ovat siinä osallisena — niin mielestäni sen sopimuksen täytyy pitää. Jos siitä yksi osapuoli loikkaa kesken kaiken, niin kuinka voidaan olettaa, että jossakin muussa tapauksessa sopimus pitää, ettei

joku muu osapuoli loikkaa siitä sopimuksesta? Eikä heitä voi moittia, jos maan hallitus ja eduskunta näyttävät esimerkkiä.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On vahinko, että ministeri Pekkarinen lähti pois salista, kun hänen puheenvuorostaan keskustellaan. Ministeri Pekkarinen oli huolissaan kunnallisten eläkkeiden rahoituksesta, ja tietenkin tämä huoli on ihan aiheellinen. Mutta tuon huolen vuoksi ei pitäisi syyllistää henkilöitä, joilla toistaiseksi vielä on erityinen valintaoikeus. Syytä pitäisi etsiä siitä, että kunnallisia eläkkeitä ei ole lähdetty rahastoimaan riittävän ajoissa eikä riittävän suuressa määrin. Tämä kokonaisuudessaan on syy siihen, miksi kuntien eläkemaksut uhkaavat kasvaa tulevaisuudessa, joten pidän ministeri Pekkarisen näkemyksiä hyvin kärjistettyinä ja todellakin valintaoikeuden toistaiseksi omaavia ammattiryhmiä hyvin pahasti syyllistävinä.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Ed. Skinnari sanoi muutama puheenvuoro sitten, että eduskunnan tehtävä on ennen muuta pitää huolta siitä, että eläkejärjestelmän periaatteet ratkaistaan täällä ja mahdollisten muutosten kohdalla huolehditaan siitä, että eri eläkkeensaajaryhmiä kohdellaan tasavertaisesti. Tästä lähtökohdasta minäkin käytän puheenvuoroni, sillä en ole sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen enkä tässä suhteessa tunne kaikkia yksityiskohtia, joten saatan jopa tehdä terminologisikin virheitä.

Mitä tulee eläkeikään ylipäättänsä, niin kyllä minä olen valmis hyväksymään sen, että yleistä eläkeikää nostetaan. Mielestäni siihen on monia kansanterveydellisiä perusteita. Olen täällä monta kertaa sanonutkin, että hyvä ennalta ehkäisevä terveydenhuoltoimme ja muutoinkin kunnalliset hyvät palvelumme ovat aikaansaaneet sen, (Ed. Kemppainen: Oikein!) että kun 60-luvulla hyvin harvat vielä pääsivät eläkeikään asti, toisin sanoen säilyivät hengissä eläkeikään saakka, niin tilanne on tullut nyt täysin toisenlaiseksi.

Voin myös hyväksyä sen periaatteen, joka aikanaan hyväksyttiin, että sinänsä ammatillisista erityisjärjestelyistä luovutaan. Esimerkiksi terveydenhuollon alalla, jonka työntehtävissä olen joskus elämässäni ollut, on tietysti hyvin monenlaisia tehtäviä, ja voi sanoa, että osa niistä on rasittavampia kuin toiset. Mutta jos ammatillisesta eläkeikäjärjestelmästä sinänsä luovutaan, niin mielestäni silloin yksilöllisen varhaiseläkkeen täytyy korvata sitä tosiasiaa, että ammatista

aiheutuvia rasitteita on toisilla enemmän kuin toisilla. Täällä ed. Kautto jo viittasi esimerkiksi palomiehiin. Tässä on aivan selvä epäkohta nyt heidän kohdallansa toteutumassa. Kaikki me tiedämme sen, että palomies ei voi jatkaa tehtäväänsä 55 ikävuoden jälkeen, ja mielestäni se pitäisi yksinkertaisesti tunnustaa.

Eihän mitään eläkeperiaatteita pidä tehdä sillä tavalla, että ne eivät hyväksyisi yksilöllisiä tai ammatillisia joustoja. Sitä varten pidän erittäin huonona sitä, että yksilöllisen varhaiseläkkeen muutokset on tehty ja niissä ikäraja on noussut 58 ikävuoteen saakka ja tietämäni mukaan myös pääsy eläkkeelle monista syistä on tehty niin hankalaksi, että se ei tällä hetkellä olekaan vastaus yleisen eläkeiän nostoon ja yksilöllisten ammatillisten ja muiden epäkohtien korjaamiseen. Se ei näin ollen kompensoi niin, että meillä järjestelmät ottavat huomioon ihmiset ja heidän jaksamisensa.

Toinen seikka, jota pidän huonona koko tässä prosessissa, liittyy siihen, että eläkejärjestelmiin kuuluu se, että ihmisten täytyy tietää hyvissä ajoin, miten heidän työkaarensa tulee vaikuttamaan siihen, miten he pääsevät eläkkeelle ja minkälaisiksi eläkkeet muodostuvat. Siinä mielessä täytyy korostaa erityisesti kaikissa muutoksissa sitä, että ne tehdään neuvotellen ja yhteisymmärryksessä. Nyt kun tässä asiassa on tehty sopimuksia osapuolten kanssa, niitä ei pitäisi mennä hetimiten muuttamaan, koska sen jälkeen kukaan ei uskalla sopia yhtään mistään muutoksista.

Me teemme koko järjestelmän niin jäykäksi, että toden totta sitten haetaan muutokset eläkejärjestelmiin täsmälleen, niin kuin ministeri Pekkarinen jo ennustikin: Palveluita yksityistetään, työvoimakustannuksia vähennetään kunnissa taikka missä tahansa ja tätä kautta haetaan muutoksia eläkejärjestelmiin. Tällöin pääsemme sellaiseen yhteiskuntaan, joka laiminlyö täydellisesti sosiaalisen infrastruktuurinsa, ja sillä on äärettömän suuri merkitys myös niin Suomen kansantalouden kannalta, yritystemme kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta kuin kaikkien näiden tutujen liturgioiden kannalta, joissa pidetään Suomen tasavaltaa demokraattisena ja ylipäätensä sellaisena, että se kohtelee kansalaisiaan oikeudenmukaisesti.

Yritän väittää, että se, että meillä on tämän kaltaisia eläkejärjestelmiä ja muita sosiaalisia etuuksia, on äärettömän tärkeätä koko suomalaiselle kansantaloudelle, koska se tuo turvallisuutta, se uusintaa työvoimaa ja se on koko Suo-

men pärjäämisen kannalta tärkeä asia. Jos siis neuvotteluosapuolet tekevät tällaisia temppejuja toisillensa, kuin tässä nyt on tehty, me emme enää pääse sellaisiin ratkaisuihin, jotka olisivat kaikkien kannalta hyviä ja joissa otettaisiin huomioon myös seikat, jotka vaikuttavat ihmisten terveydentilaan tai kansantalouden sietokykyyn. Sen vuoksi on suuri merkitys sillä, miten asiaa on viety eteenpäin. Yhdyn siihen kritiikkiin, joka täällä on tullut monenkin taholta liittyen menettelytapaan.

Vielä eräitä muita seikkoja. Kun itse systeemi sinänsä — se että jotakin tehdään eläkkeiden puolella, siis eläkeikää nostetaan jne. — hyväksytään, tämän jälkeen tietyksi tulee erityisesti eduskunnalle tärkeäksi katsoa, miten kohdellaan eri ryhmiä. Täällä on jo tullut todettua, että ikävä kyllä nyt kansalaiset joutuvat hyvin eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, mikä on heidän työnantajansa, vaikka heidän työtehtävänsä olisivat hyvin saman kaltaiset. Sen vuoksi julkisen alan työntekijöiden tulisi kyllä olla paremmassa asemassa. On aika laiaa lohdutus kuulla, että tasavertaisuus hoidetaan siten, että julkisten alojen työntekijöiden tilannetta heikennetään nyt, kun on kerran päästy vauhtiin kunnallisella puolella.

Perustuslakivaliokunta, joka asiaa on käsitellyt puhtaasti sääätämisyjärjestyksen kannalta, on päättänyt enemmistöllään siihen, että kysymys tämän järjestelmän tai tämän lakiehdotuksen kohdalla ei ole sellaisesta omaisuusensuojan loukkauksesta, joka olisi vaatimassa vaikeutettua sääätämisyjärjestystä. Myös toisenlaisia näkökohtia voidaan esittää, ei niinkään sen vuoksi, että laajennettaisiin omaisuusensuojaa siten, että se tulisi koskemaan ikään kuin tulevia etuuksia — totta kai se on ensisijaisesti koskemaassa jo ansaittuja etuuksia — vaan ennen kaikkea juuri tämän järjestelmän luonteen johdosta, siksi että ihmiset valitessaan ammattinsa ja työnantajansa myös luottavat siihen järjestelmään, johon he tätä kautta liittyvät. Toisin sanoen eläkkeellä, joka ansaitaan koko pitkän työkaaren aikana, on erityinen merkitys tässä suhteessa. Näin ollen perustuslakivaliokunnassa lausutulle eriävälle mielipiteelle siitä, että tässäkin asiassa olisi voitu näistään syistä noudattaa vaikeutettua sääätämisyjärjestystä, on kyllä selkeitä perusteluja.

Mutta erityiset näkökohdat kuitenkin perustuslakivaliokunnassakin ovat liittyneet lausunnon yksimieliseen osaan siinä, että siirtymäkaudella tulee erityisesti kiinnittää huomiota oikeusturvanäkökohtiin. Kun valiokunnan mielestä kaksi epäkohtaa valtiosääntöoikeudellisesti täs-

sä ehdotuksessa ovat olleet valinta-ajan lyhentäminen ja ammatillisten eläkeikien järjestelmän lopullinen lakkaaminen niiden osalta, jotka eivät ole tuolloin täyttäneet 55:tä vuotta, niin näistä sosiaali- ja terveysvaliokunta surukseni on ottanut huomioon vain osin toivomiamme huomautuksia.

Valiokunta on pidentänyt kyllä valintaoikeutta niiden kohdalla, jotka eivät ole tuolloin täyttäneet 55:tä vuotta, ja sitä tietysti voi pitää hyvänä asiana. Olisikin ollut kohtuutonta, että vain puolen vuoden aikana olisi pitänyt punnita koko ehkäpä muutaman kymmenen vuoden aikainen toimeentulon taso. On hyvin hankalaa itse asiassa tällaisia ratkaisuja tehdä näin nopeassa ajassa. On siis hyvä asia, että tuo muutos on tehty.

Jos katsotaan sitä, mitä tapahtuu ammatillisten eläkeikien loppuessa, niin kyllähän perustuslakivaliokunnan käsitys siitä, että oikeusturvasyistä on asianmukaista, että tehdään sellaisia ratkaisuja, jotka ennakkollisesti pehmentävät siirtymävaihetta ja antavat myös mahdollisuuden jälkikäteisiin kohtuullistamisratkaisuihin, on jäänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnalta huomaamatta.

Täällä on mm. kappale, jossa sanotaan, että kun arvioidaan eläkeiän nousun merkittävyyttä niiden osalta, jotka ovat esimerkiksi 50—54-vuotiaita uudistuksen voimaan tullessa, niin vertailukohdaksi pitäisi ottaa tavallaan yleinen eläkeiän muutos 63:sta 65 vuoteen. Näin ollen valiokunnan yksimielisen kannan mukaan ammatillisen eläkeiän pitäisi nousta vain kaksi vuotta. Nyt näin ei tapahdu, vaan tässä tapahtuu hyvin suuria muutoksia. Ehkäpä terveydenhuollon alalla kysymys onkin ollut siitä, että tehyläisiä on niin paljon enemmän ja massa tällä kertaa ratkaisee niin, että terveydenhuollon ammatit joutuvat tässä sijaikärsijäksi.

Varmastikin hallitusrintama tulee pitämään huolen, että asia täällä menee eteenpäin ja tämä voimakas kritiikkikään ei — niin järjestöjen kuin eduskuntakeskustelunkaan — aiheuta toimenpiteitä. Ainakin itse pitäisin hyvin tärkeänä sitä, että kunnallisessa eläkelaitoksessa nyt todella käytäisiin läpi asiaa siten, että eduskunnan perustuslakivaliokunnan yksimieliset oikeusturvapäätökset tulisivat hoidetuksi niin, että ennakkollisesti pehmennettäisiin siirtymävaihetta ja huolehdittaisiin siitä, että on kunnon dialogi työntekijöiden kanssa, niitten jotka nyt sitten joutuvat valittamaan ja prosessoimaan asiassa.

Olisi myös kyllä tarpeellista ottaa huomioon se eduskunnan aika moneen kertaan esittämä

toivomus, joka myös näkyy perustuslakivaliokunnan tämänkertaisessa lausumassa: Kun kunnallinen eläkejärjestelmä on niin monimuotoinen ja hyvin vaikeasti avautuva ja siellä on kuitenkin neljäsosa palkansaajista, eläkeoikeudesta olisi säädettävä täydellisemmin lailla. Tämä pitäisi kyllä nyt toteuttaa, koska silloin voitaisiin huolehtia siitä, että mielivaltaisia ratkaisuja ei tehtäisi.

Arvoisa puhemies! Olen siis kovin pettynyt siihen, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ole kiinnittänyt huomiota perustuslakivaliokunnan hyvin tärkeisiin huomioihin siinä, miten oikeusturvapäätöksistä pitäisi siirtymävaiheessa huolehtia, ja on jättänyt noteeraamatta sen, että vertailukohtana pitäisi olla kahden vuoden eläkeiän nousun, jos kerran yleiselläkin puolella on vain kaksi vuotta.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Alho kiinnitti huomiota valiokunnan enemmistön käyttäytymiseen. Ed. Alholle haluaisin todeta, että kyllähän vastalauseeseen on kirjoitettu, että ”valiokunnan mietinnössä ei ole myöskään otettu huomioon riittävästi niitä korjaus ehdotuksia, joita perustuslakivaliokunnan lausunnossa n:o 4 on edellytetty, jotta esitykseen sisältyviä kohtuuttomuuksia voitaisiin lieventää”.

Voi tietysti sanoa, että vastalause olisi voinut olla vielä perusteellisempi ja seikkaperäisempi, mutta varmasti siihen, että se ei ole tämän täydellisempi, osittain johti valiokunnan menettelytapaa. Minä ensimmäisessä käsittelyssä jo kiinnitin huomiota siihen, että perjantaina yllättäen, kun tätä asiaa oli vuosi muhitettu valiokunnassa — ja hyvä niin, että edes stilistisiä muutoksia saatiin — varsin poikkeuksellisella tavalla runnottiin tämä lävitse siellä. Pöydällepanosta äänestettiin, mutta hallituspuolueiden edustajat eivät siihen suostuneet. Kuten totesin, jos me oppositiossa olisimme tiennet, että te hallituspuolueiden edustajat käyttäte valiokunnassa näin likaisia temppeja, kohdistan tämän nimenomaan ed. Kemppaiselle, niin emme olisi suostuneet siihen poikkeukselliseen menettelyyn, johon suostuimme, eli siihen, että mietintö oli jo otettu valiokunnassa käsittelyyn ennen kuin ensimmäinen käsittely oli päätetty. Otimme jo poikkeuksellisesti aikaisemmin mietinnön käsittelyyn. Tähän emme tule enää koskaan suostumaan, niinhän me totesimme. Me haluamme sitten, että muotoja noudatellaan valiokunnassa tiukkaan, koska te käyttäte hyväksi, jos me olemme joustavia.

Ed. K u i t t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitystä tutkittiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hyvin tarkoin ja hyvin kauan. Hallitusryhmien kansanedustajien toimesta kuultiin niin työntekijäpuolta kuin muita tahoja. Järjestimme myös lukuisia neuvotteluja eri osapuolten välillä, kuten täällä aiemmin on tullut esille, esimerkiksi eläkevakuutusneuvottelukunnan, KTV:n, TNJ:n, Akavan, KTN:n ja KVL:n kanssa. Neuvottelu käytiin 6.5.94, mutta neuvottelussa ei yhteisymmärrystä löytynyt. Siksi päätös eduskunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan oli tehtävä päätös.

Täällä on lukuisia kertoja tullut käsiteltävä asia esille, mutta ehkä on vielä syytä kerrata myös tältä paikalta. Tämä lainmuutos kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n muuttamisesta käsittää ammattikohtaisen eläkeiän valinnan siten, että valinta-oikeus olisi niillä viranhaltijoilla ja työntekijöillä, jotka ovat olleet 1.7.1989 ja muutoksen voimaantulo-hetkellä jatkuvassa kunnallisessa palvelussuhteessa. Eläkeikä muuttuisi siten, että sitä määrättäessä otettaisiin huomioon palvelus ennen voimaantuloa ammattillisessa 63:a vuotta alemmassa eläkeiässä ja voimaantuloa hetken jälkeen 65 vuoden eläkeiässä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätöksen mukaan valinta-aika päättyisi 1996 loppuun mennessä. Tämä oli myös työntekijäpuolen esitys. Hallituksen esityksessä se oli 30.6.1995.

Julkishallinnon eläkeikäkomitean ehdotuksen ja toteutuneiden säännösten mukaan alemmat ammatilliset eläkeiät poistuvat julkiselta sektorilta asteittain. Niitä korvaamaan tulivat joustavat eläkejärjestelyt, joista nimenomaan yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksissä on otettu huomioon julkishallinnon erityisolosuhteet.

Uudistuksen voimaantuloa hetkellä 1.7.1989 palveluksessa oleville varattiin tietyin edellytyksin mahdollisuus valita vanhan ja uuden eläkejärjestelmän välillä. Tällä uudistuksella siis tosiasiallisesti päätettiin alennettujen eläkeikien poistamisesta viime eduskuntakaudella. Esitys silloin käsiteltiin yksimielisenä ehdotuksena ja silloiset hallituspuolueet SDP ja kokoomus tukivat esitystä.

Valtion asettaman pitkän aikavälin eläkepolitiikan kehittämistä selvittäneen eläkekomitea 1990:n mietintöön sisältyi myös julkista sektoria koskevia ehdotuksia. Komitean esitysten yhtenä tavoitteena oli eläkkeelle siirtymisen nostaminen. Se esitti myös, että julkiselle sektorille aset-

taan selvityselin, jonka tehtävänä on tehdä ehdotus siitä, miten julkisella sektorilla voitaisiin siirtää yksityisen sektorin vanhuuseläkeikään, eläkkeen karttumaan ja tavoitetasoon.

Nyt käsiteltävänä oleva ehdotus perustuu Kuntien eläkevakuutuksen valtuuskunnan tekemään esitykseen. Pyydän muistuttaa, että kyseisessä valtuuskunnassa ovat mukana myös SDP ja vasemmistoliitto. Ministeri Pekkarinen esitti valtuuskunnan kokoonpanon kokonaisuudessaan. Valtuuskunnan päätös on ollut yksimielinen poliittisten ryhmien kesken yhtä jäsentä lukuun ottamatta. Tämä myös ed. Törnqvistille muistukkeeksi.

Tosiasia on, että nykyiset eläkemaksut eivät riitä kattamaan tämän hetken eläkevastuita. Jo tällä hetkellä olisi pakko nostaa työeläkemaksua ensi vuodeksi 4,5 prosenttiyksikköä. Kunnallinen eläkemaksu joudutaan nostamaan ensi vuonna 21,9 prosentista 24,3 prosenttiin. Todelinen nostotarve on suurempi. Korotus on otettava sekä työntekijöiltä että työnantajilta. Seurauksena on, että paine kunnan järjestämien palvelujen hintoihin nousee, mikä puolestaan lisää kustannuksia käyttäjille, kuten sairaille. Kunnallisveroäyriin tulee myös suoraan korotuspaine. Sen maksuun osallistuvat kaikki.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta muutti hallituksen esitystä. Vanhan järjestelmän piiriin jäävät kaikki ennen vuotta 1940 syntyneet. Jos henkilön eläkeikä on 57:ää vuotta alempi, on uudistukselta suojattu myös ennen vuotta 1942 syntyneet. Ennen vuonna 1947 syntyneet suojataan yli kahden vuoden eläkeiän nousulta. Muutos koskee siis alle 55-vuotiaita siten, että myös alle 49-vuotiaita koskevat vielä erityissuojaukset. Muutoksen piiriin kuuluvien eläkeikä nousee liukuvasti riippuen heidän työssäolostaan. Kaikilla 1.7.1989 jälkeen työhön tulleilla eläkeikä on 63 vuotta, joka nousee asteittain 65 vuoteen, ja kaikilla 1.1.1993 jälkeen työhön tulleilla eläkeikä on 65 vuotta, kuten on aina ollut esimerkiksi liiketyöntekijöillä, siivoojilla ja metsureilla.

Yksilöllisten erityistarpeiden huomioiminen tapahtuu tulevaisuudessa yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän kautta, jossa alin mahdollinen eläkeikä on 58 vuotta. Sitä aiemmin voi jäädä eläkkeelle työkyvyttömyyden johdosta. Valiokunta edellyttikin mietinnössään, että varhaiseläkeratkaisussa otetaan erityisesti huomioon työn raskaus ja kuluttavuus sekä ammatin erityisvaatimukset, esimerkiksi vastuu potilaista.

Edellä olevasta siis ilmenee, että tavoitteena ei ole ollut pienipalkkaisten naisten etujen oleellinen heikentäminen eikä selkeästi ammattiryhmien eläkeiän nostaminen jopa 7 vuodella, kuten useissa yhteyksissä on esitetty. Ammattiryhmien erilaiset eläkeiät uusilla työntekijöillä on poistettu jo edellisen hallituksen aikana. Tällä ei ole otettu kantaa myöskään nais — mies-kysymyseen eikä työttömyyteen. On valitettavaa, että meidän työmarkkinamme ovat kahtiajakautuneet. Tähän on puututtava muin keinoin eli naisvaltaisista työaloista on saatava yhä enemmän miehet innostumaan ja päinvastoin. Vain tätä kautta voimme tasavertaistaa palkkoja, eläkkeitä ja muita asioita.

Koska vanhemmat ikäluokat ovat niin hyvin suojatut ja eläkeiät muillakin nousevat asteittain, ei lähivuosina tapahdu eläkeikien jyrkkää nousemista. Työttömyyteen liittyvät ongelmat on hoidettava erillään eläkeratkaisuista. Ikääntyneitä työntekijöitä ei työttömyyden takia tule sysätä työelämän ulkopuolelle, vaan heidän työpanostaan on arvostettava.

On myös esitetty rinnastuksia tullivartijoihin. Mielestäni tullivartijoihin rinnastus ei ole oikeudenmukainen ja on kaukaa haettu. Verrataanpa samalla vaikkapa terveydenhoitajaa ja laitosapulaista tai kaupan myyjää. Sama vertaus voitaisiin tehdä myös ennen 1.7.1989 työhön tulleen terveydenhoitajan, 1.7.1989 jälkeen työhön tulleen terveydenhoitajan ja 1.1.1993 jälkeen työhön tulleen terveydenhoitajan välillä. Viimeksi tulleen eläkeikä on jo nyt 65 vuotta ja sitä edellisen 63 vuotta, ja ikä liukuu asteittain 65 vuoteen. Tullivartijat ovat valtion eläkejärjestelmän piirissä. Rakenteellisesti tämä järjestelmä on poikkeava. Sen yhteensovittaminen yhtenäiseen eläkejärjestelmään vaatii johdonmukaista ja pitkäkestoista asteittain edistyvää lainsäädäntöä, kuten myös ministeri Pekkari-nen totesi.

Valtion eläkejärjestelmässä eläkkeelle jäädään viimeisen virkasuhteen eläkeiän mukaan. Kunnallisella puolella lasketaan työhistoriapainotteen eläkeikä. Tästä siis huomataan, että valtion virassa useimmissa tapauksissa jo lyhytkin ylempi virkasuhde juuri ennen eläkkeelle lähtöä voi johtaa jopa 7 vuoden eläkeiän nousuun ilman mitään porrastuksia.

Eduskunnassa lainsäätäjinä joudumme katsomaan kaikkia suomalaisia tasavertaisina lainsäädännössä riippumatta siitä, mikä sukupuolemmme, koulutuksemme ja ammattiryhmämme on. Mielestäni ei ole oikein ajaa yhden ammattiryh-

män tai sen pienen osan etuja, jos samalla ollaan epäoikeudenmukaisia muita kohtaan.

Tämän asian käsittelyn yhteydessä on tullut myös allekirjoittaneelle erilaisia uhkailuja ja uhitteluja. Uhittelun sijaan kaipaamme ammattijärjestöjen välistä solidaarisuutta ja rakentavaa yhteistyötä päättäjien kanssa yhteiskunnassa olevien ongelmien ratkaisemiseksi.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotenkin tuntui, kun ed. Kuittinen kuunteli, kuin olisi kuunnellut ministeri Pekkarista. Mutta ehkä puhe olikin saman kirjoittajan, en ole varma.

Arvoisa puhemies! Uskomatonta oli se, että ed. Kuittinen koetti kaikin tavoin puolustella tätä ratkaisua, joka ei millään tavoin ole oikeudenmukainen. Kun ed. Kuittinen sanoi, että pitäisi verrata eri aikaan palveluksensa aloittaneita terveydenhoitajia keskenään, niin hän tarkoituksella jättää huomioimatta sen, että eri aikaan palvelukseen astuneet ovat sitoutuneet aivan erilaisin työehdoin. Silloin on sovittu aivan erilaisista ehdoista. Henkilö on työhön tullessaan tien-nyt, mikä hänen eläkeikänsä on, ja silti ottanut työn vastaan. On aivan eri asia puhua siitä, että kun on jo kerran luvattu, että voi säilyttää valinta-ajan 10 vuotta ja säilyttää alemman eläkeikänsä, se yksipuolisesti, niin kuin täällä on sataan kertaan todettu, työnantajatahon puolesta puretaan.

Minä olen myöntänyt täällä sen, että jos vasemmistoliiton edustajat kunnallisen eläkevaikutuksen lautakunnassa ovat toimineet, niin kuin täällä on sanottu, eli yksimielisesti, en minä heitä puolustele. Minusta he ovat toimineet väärin, mutta ei eduskunnan tarvitse tehdä vääriä ja epäoikeudenmukaisia ratkaisuja. Tämä samainen eduskunta oli valmis siihen, että valtiolla tullivirkailijat ja monet muut voivat säilyttää etunsa, myös ne opettajat, ed. Kuittinen, jotka tällä hetkellä ovat kunnan palveluksessa, mutta ovat aikoinaan valtiolta siirtyneet. Eniten tämä koskee hoitohenkilökuntaa. Ed. Kuittisen puhe oli uskomaton juuri siitä syystä, että hän itse muka edustaa hoitohenkilökuntaa tai hänen pitäisi ainakin tuntea näiden ryhmien ongelmat kaikkein parhaiten.

Ed. K u i t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Allekirjoittaneella on sama terveydenhuoltoalan koulutus kuin ed. Outi Ojalalla, sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan koulutus, joten en tarvitse muita kirjoittajia

puheilleni. Tunnen jo koulutuksen ja työkokemuksen kautta tämän alueen.

Olen sitä mieltä, että tämä päätös, vaikka se kohdistuu myös omaan ammattikuntaani ja itseeni, on tehtävä ja on oikeudenmukainen verraten esimerkiksi muilla raskailla ammattialoilla työskenteleviin.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella mielenkiintoista, että ed. Kuittinen sanoo, että tämä on oikeudenmukainen. Onko, ed. Kuittinen, teidän mielestänne oikeudenmukaista, että esimerkiksi henkilöllä, joka täyttää ensi vuonna 40 vuotta, on siis syntynyt 55, ja joka on tämän vuoden loppuun mennessä ollut 15 vuotta kunnan palveluksessa esimerkiksi terveydenhoitajana, johon ammattiryhmään ed. Kuittinen viittasi, uuden eläkejärjestelmän mukaan laskettu painotettu eläkeikä tulee olemaan 62 vuotta 6 kuukautta, kun hän on palvelukseen astuessaan oletanut, että se on 60 vuotta? Hänen kohdallaan tämä merkitsee sitä, että vaikka hän pääsee eläkkeelle vasta 62 vuotta 6 kuukautta täytettyään, hän ei myöskään pääse yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän piiriin. Milä ihmeellä te voitte perustella, että jos hän valitsee eläkeiän, jonka luuli aikoinaan saavansa, nyt sitä nostetaan yli 2,5 vuodella eikä hän silti pääse yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän piiriin?

Olen sanonut jo moneen kertaan, että olisi ollut minimi, mitä olisi voitu hallituspuolueilta odottaa, että nämä, joilla nousee näin paljon eläkeikä, olisivat ainakin päässeet yksilöllisen varhaiseläkejärjestelmän piiriin. Näin ei nyt tule tapahtumaan.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun ed. O. Ojala kritisoi esitystä ja puolustaa käyttäytymistään, hän vetoaa usein siihen, että saavutettuihin etuihin ei saisi puuttua. (Ed. O. Ojala: En ole niin tehnyt!) — Se peruste kuitenkin on ainakin rivien välissä. — Tietysti voidaan keskustella siitä, mihin asti eläke-etu on saavutettu etu. Kuitenkin tässä salissa olemme muutenkin näihin puuttuneet. Jotta lamasta nousemme, joudumme niihin välttämättä puuttumaan. Tämä on aivan rinnasteinen siihen, kun edustajat Kuittinen ja O. Ojala keskustelivat kansanedustajien lomarahen poistamisesta. Samalla tavalla te ette olisi uskaltanut ja halunnut sitä poistaa. Ed. Kuittinen osoittaa siviilirohkeutta siinä, että hän tekee tarpeellisia päätöksiä, vaikka se koskettaisi itseä tai läheistä ammattikuntaa.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä odotinkin jo, milloin ed. Kemppainen käyttää puheenvuoron, missä taas nostetaan lama esille. Tällä kertaa ei noussut eläkepömmi esille. Onhan nyt uskoma tonta näitä väitteitä kuunnella, että tällä on jotakin tekemistä nykyisen laman kanssa tai että tämä auttaa lamasta nousemiseen. Ed. Kemppainen muistaakseni keskiviikkona puheenvuorosaan esitteli, miten nämä kustannussäästöt lähtevät vaikuttamaan vasta vuosikymmenien päästä merkittävässä määrin. Ei tällä ja tämän hetken lamalla ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Ei tätä esitystä kyllä sillä perusteella voi puolustaa mitenkään.

Edustajat Kemppainen ja Kuittinen unohtavat aivan täydellisesti sen, että työntekijäjärjestöt ovat hyväksyneet jo kunnalliselle eläkepuolelle erittäin merkittäviä huononnuksia eläketurvajärjestelmään. 63 vuodesta on noustu 65 vuoteen. Kertymämäärät ovat pudonneet 66 prosentista 60 prosenttiin ja eläkekertymävuodet ovat nousseet 30:stä 40:een. Eivätkö nämä ole melko merkittäviä muutoksia, jotka työntekijäjärjestöt ovat hyväksyneet? Kun ne ovat nämä hyväksyneet, ne ovat edellyttäneet, että ammatilliset eläkekäjäjärjestelmät tietyiltä osin pysyvät voimassa. Nyt on kyse nimenomaan sovittujen asioiden, sovittujen pelisääntöjen, noudattamisesta. Kunnallinen eläkelaitos käyttää eduskuntaa välineenä, niin että sopimuksien yli halutaan eduskunnan kautta mennä. Siitähän tässä lähinnä nyt on kyse.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korhonen erittäin hyvin totesi, mistä tässä on kysymys. Mutta edelleen edustajille Kuittinen ja Kemppainen toteaisin, että te olette täysin sivuuttaneet sen asian, että tässä rikotaan perustuslakivaliokunnan ottamaa kantaa, että kenelläkään ei saisi eläkeikä nousta yli kahta vuotta. Tämän vuoksi oli erikoista hallituspuolueiden käyttäytymistä se, että te ette olleet valmiita siihen, että asia lähetettäisiin vielä perustuslakivaliokuntaan lausunnolle. Minusta se on täysin käsittämätöntä. Mutta kuten sanoin, edestänne tämän löydätte. Ette te ole, hallituksen edustajat, luotettavia enää neuvotteluosapuolina. Ei teihin voi työmarkkinajärjestöissä enää kukaan luottaa, kun te ette pidä kiinni sopimuksista.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala kyllä nyt

lukee perustuslakivaliokunnan lausuntoa sillä tavalla, ettei ainakaan niihin puheisiin voi luottaa. Siellä selvällä suomen kielellä sanotaan, että tämä ei loukkaa tavallisten säättämisyjärjestystä. Sen totesi myös muun muassa ed. Alho. Jos te toisin väitätte, niin kyllä me joudumme kaikki muutkin teidän väitteenne panemaan roskakoriin.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on käyty lakiesityksen historiikkia niin pitkään läpi, etten sitä yksityiskohtaisesti referoi. Keskustelussa on käyty läpi eläkemenojen kasvuun liittyviä kysymyksiä. Esitystähän on perusteltu juuri sillä, että eläkemenoja saataisiin näin hillityksi. Olen sitä mieltä, että pitkällä jännteellä on tärkeää saada lasketuksi tosiasiallista eläkkeellejäämisikää ja tämän kautta myös eläkemenoja hillityksi. Tämä edellyttää sitä, että kasvavaa huomiota kiinnitetään kuntoutukseen, siihen että ihmiset tosiasiallisesti voivat jatkaa töissä pitempään kuin aiemmat ikäpolvet ovat voineet.

Tästä huolimatta suhtaudun erittäin kriittisesti tähän ehdotukseen. Olen ollut mukana vastalauseessa, jossa kannatetaan tämän lakiesityksen hylkäämistä. Tässähän esitetään muutettavaksi valintaoikeutta, jonka oli määrä jatkua vuoteen 1999 asti kunnallisella alalla. Nyt mietintö sisältää eräitä parannuksia tähän hallituksen esitykseen, mutta kuitenkin valintaoikeutta lyhennetään ratkaisevasti.

Kiinnittäisin tässä yhteydessä huomiota siihen, mistä kunnallisten eläkkeiden kriisi juontaa juurensa. Se juontaa juurensa siitä, että eläkkeisiin tarvittavia varoja ei ole tarpeeksi ajoissa lähdetty rahastomaan eivätkä rahastot ole riittävät, joten puheet siitä, että esimerkiksi nämä ammatiryhmät aiheuttaisivat suuren eläkepommin, ovat mielestäni suuresti liioiteltuja.

Tässä keskustelussa on viitattu siihen, että siirtymäjärjestelystä on viime vuosikymmenen lopulla sovittu. Tämän sopimuksen myötä hyvin monet ihmiset, yli 100 000 ihmistä, ovat suunnitelleet omaa elämänsä ja järjestelyjä tuleviksi vuosikymmeniksi. Itse katson, että tällainen muutos, jota nyt esitetään, olisi hyväksyttävissä tilanteessa, jossa ensinnäkin näitä eläkkeitä olisi lähtöoletuksessa riittävästi rahastoitu ja toiseksi jos tilanne olisi sellainen, että maa olisi aivan hirvittävässä taloudellisessa kriisissä. Mielestäni kumpikaan näistä ehdoista ei täyty: Todellakaan työnantajaosapuoli ei ole lähtenyt rahastomaan riittävästi eläkevaroja ja toisaalta, vaikka maam-

me on taloudellisessa lamassa, kriisi ei kuitenkaan ole niin suuri, että tätä sopimusta, jonka vaikutukset ulottuvat tuleville vuosikymmenille, pitäisi lähteä muuttamaan.

Kaiken kaikkiaan en pidä valiokunnan esitystä oikeudenmukaisena ja kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että vaikka valinta-aika jatkuisi vuoteen 1999, niin käytännössä, jos työolosuhteet ovat riittävän hyvät, eihän tämä merkitse sitä, että työntekijä välttämättä valitsee alhaisemman eläkeiän. Hän saattaakin valita korkeamman eläkeiän, eli on todellakin kyse valinta-oikeudesta, ei automaattisesti siitä, että työntekijä valitsisi alemman eläkeiän.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 16 a §, voimaantulosäännös, johdolaue ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi eräiden veronhuojennussäännösten muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 68

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi ihmisen elimien ja kudoksien irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain 11 §:n ja sairausvakuutuslain 4 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 65

Lakialoite n:o 109/1991 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen hyvä lakiehdotus, jolla määrätään sairausvakuutuksen mukaista päivärahaa sellaisille henkilöille, jotka menevät elimen luovutukseen. Päivärahaa annetaan heti ensimmäisestä sairauspäivästä lähtien ja myös niiltä päiviltä, jolloin joutuu olemaan kokopäiväisesti poissa ansiotyöstä, ja myös muita sairausvakuutuksen etuuksia kuten matkakorvauksia.

Olen itse tehnyt vuonna 1991 lakialoitteen n:o 109, jossa ehdotetaan, että elimen luovuttajan työstä poissaolosta aiheutunut ansionmenetys korvattaisiin sairausvakuutuslain mukaisella erityispäivärahalla. Sairausvakuutusrahaahan ei myönnetä omavastuualjalta, joka oli silloin sairastumispäivästä seitsemän päivää, nyt se on yhdeksän arkipäivää. Työnantajalla ei ole velvollisuutta korvata ansionmenetystä, joten luovuttaja ei saa tällä hetkelläkään korvausta näiltä päiviltä mistään, ei myöskään matkakorvauksia, vaikka hän joutuisi kiireellisesti tulemaan lentäen esimerkiksi Pohjois-Suomesta Helsinkiin.

Lakialoite, harvinaista kyllä, otettiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelyyn, tosin äänestuksen jälkeen, ja siinäkin arpa ratkaisi. Kuuntelimme asiantuntijoita, ja silloin myös työmarkkinajärjestöjen edustajia, koska kysymyksessähän on useimmiten nuorten, työssä olevien ihmisten työstä poissaolo. Käsittely keskeytettiin valiokunnassa, ja sosiaali- ja terveysministeriö pyynnöstä jatkoi asian selvittämistä.

Nyt hallitus on antanut hyvän esityksen laeiksi ihmisen elimen ja kudosten irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain ja sairausvakuutuslain 4 §:n muuttamisesta, esityksen joka perustuu lakialoitteeseeni. Sen perusteella elintärkeän elimen tai kudoksen irrottamisen vuoksi luovuttajalle aiheutunut ansionmenetys korvataan sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa vastaavalla ansionmenetykskorvauksella heti ensimmäisestä päivästä alkaen, kun luovuttaja on mennyt elimen luovutukseen tai on joutunut menemään tutkimuksiin ja olemaan poissa työstään eikä saa siltä ajalta palkkatuloa eikä yrittäjätuloa. Valiokunta hyväksyi lakiesityksen yksimielisesti todeten, että ehdotus antaa mahdollisuuden korvata jossakin määrin taloudellisia menetyksiä henkilölle, joka auttaa lähimmäisensä terveyden kannalta tärkeässä asiassa.

Kysymykseenhän tulevat lähinnä munuais-, luuydin- ja ihonsiirrot. Esimerkiksi munuaissiirtotarpeen Suomessa on arvioitu olevan noin 250

vuodessa. Tosin suurin osa näistä munuaisista, noin 90 prosenttia, saadaan cadaver-siirtoina, mikä tarkoittaa, että ne tulevat kuolleilta, mutta 10 prosenttia saadaan yleensä lähiomaisilta. Luuydinsiirtoja tehdään meillä vuosittain noin 50. Tämä on aikaisemmin tapahtunut lähiomaiselta, yleensä sisaruksilta, mutta tieteen edistytessä myös muilta henkilöiltä voidaan saada jo sopivaa luuydintä. Koska luuytimen siirtoa käytetään leukemian hoidossa ja erikoisesti lapsilla leukemian hoito on erittäin tehokasta ja monet heistä paranevat täysin, on tällainen hoitomuoto erittäin kannatettavaa. Myös useita kymmeniä ihmisiä vuosittain Suomessa saa niin vaikean palovamman, että he tarvitsevat ihonsiirtoa. Kun oma iho ei riitä, siihen juuri ihonkudoksen siirtäminen antaa avun.

Jos lasketaan kustannuksia, esimerkiksi munuaissiirron vaihtoehtona olevan keinomunuaishoidon hinta on yhteiskunnalle noin 300 000 markkaa vuodessa, joka siis jatkuu hyvin pitkiä aikoja, ellei siirtoa saada aikaan. Siirron hinnaksi on arvioitu noin 200 000 markkaa ja sen jälkeisen jälkikontrollin 30 000 markkaa vuodessa. Lakialoitteen tuomat kustannukset ovat sitä luokkaa, että yhden onnistuneen munuaissiirron tuomat säästöt tekevät kustannukset neutraaleiksi, siis rahallisesti yhteiskunnan varoja ajatellen. Tämän lisäksi saadaan vielä inhimillinen helpotus, elämänlaadun parantuminen ja monesti työkuoroiseksi ihminen, joka siirron saa.

Asian käsittelyyn ovat osallistuneet työmarkkinajärjestöt ja sopineet siitä, että luovuttajan työstä poissaoloaika ei vaikuta eläke-, loma- eikä irtisanomisehtoihin. Mielestäni se on hyvä asia.

Valiokunnassa on herännyt kysymys myös siitä, pitäisikö luovuttajalle korvata kivusta, särystä ja riskin ottamisesta niin sanotusti palkkiomiellessä. Suomessa on omaksuttu korkea eettinen asenne ja se ajatus, että luovutus on lahja, siitä ei makseta. Tästä hyvänä esimerkkinä on verenluovutus. Tästä myös seuraa, että Suomessa ovat erittäin korkealaatuisia luovutettavat niin veri kuin muutkin elimet eikä ole tapahtunut esimerkiksi verenluovutusten kautta sanotaan nyt vaikka vaikean hiv-tartunnan leviämistä. Siihen vaikuttaa tietysti myös se, että meillä hyvin tarkkaan tutkitaan jokainen luovutettu verinäyte, ennen kuin se siirretään toiselle potilaalle. Tämä periaate on tullut lakiesityksen 11 §:ään, jonka mukaan elimen tai kudoksen irrottamisesta ja luovuttamisesta ei saa luvata eikä suorittaa luovuttajalle palkkiota.

Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että lakialoite

on johtanut tulokseen. Valiokuntakäsittelyn jälkeen siis hallitus antoi esityksen ja se on nyt yksimielisesti hyväksytty. Toivonkin, että eduskunta hyväksyisi lakiehdotuksen, joka poistaa sen epäoikeudenmukaisuuden, että luovutuksen antajat ovat joutuneet myös taloudellisesti menettämään ansiomenetyksen myötä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tätä lakia en voi vastustaa. Asiahan on hyvä näin, mutta se on sellaisenaan varsin vähämerkityksinen. Kun ihminen luovuttaa toisen ihmisen pelastamiseksi jonkin mahdollisesti liikenevän elimen, siinä on niin suurista arvoista kysymys joka tapauksessa, että siinä ei jokin sairauspäiväraha merkitse yhtään mitään. Päinvastoin saattaa olla, että on tällaisten ihmisten vastuuntunnon väheksymistä säädellä lakeja siitä, että he saavat jonkin päivärahan tai matkakustannuksen korvauksen siitä. Asiassa on, ed. Ala-Harja, tämäkin puoli. Varmasti lääkärinä tiedätte, että ihminen, joka tekee ratkaisun luovuttaa esimerkiksi vieraalle ihmiselle toisen elämän pelastamiseksi omasta itsestään jotakin, ei paljon päivärahoja laskeskele vaan siinä on muista asioista kysymys. Tässä on tällaisiakin puolia, rouva puhemies. Jos olisin ollut valiokunnassa asiaa ratkomassa, saattaisi olla vastalause tällaisesta.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, kuinka ed. Aittoniemi voi väheksyä niitä ihmisiä, jotka luovuttavat esimerkiksi munuaisen toiselle ihmiselle. Se ei ole mikään vähämerkityksinen, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi. Se voi tarkoittaa kuukauden työstä poissaoloa, koska munuaisen irrottaminen on todella suuri leikkaus. Sen jälkeen on vielä monenlaisia vaivoja, arkipipuja, ja aina siinä on suuri riskikin. Luovuttajat ottavat suuren riskin ja suuren lahjan antavat. Ei ole minusta oikein, että he eivät voi saada sairausvakuutuksen päivärahaa tältä ajalta, niin kuin me muut voimme. Tosin omavastuu aika estää, kun useimmiten lomat ovat niin lyhyitä, että ne menevät omavastuuajan puitteissa.

Se, että voi päättää, että luovuttaa elimen, ei ole niin yksinkertainen asia. Se tulee useimmiten hyvin äkkiä. Tutkitaan, kenellä suvussa on sopiva veriryhmä ja kudosityhmä. Se tulee hyvin äkkiä päätettäväksi, ja silloin myös luovuttajan täytyy sopeutua ja kaikin puolin jättää omat menonsa ja tarpeensa ja kokonaan potilaalle ei vain antaa elimensä vaan järjestää oman vapaa-

kansa, työnsä ja muuten, joten minusta ei pidä väheksyä tällaisia sosiaaliturvan paikkauksia.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On uskomatonta asian kääntämistä lausua, että minä väheksyisin asiaa. Päinvastoin minä asetan nämä suuret uhraukset rahallisten arvojen yläpuolelle. Näin se on, ed. Ala-Harja.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin ymmärsin toki ed. Aittoniemen sanoman juuri tämän suuntaisena. Sillä ei ollut mitään tekemistä sen kanssa, mihin ed. Ala-Harja vastasi. Mutta toisaalta oikeastaan olisi voinut ed. Aittoniemelle sanoa myös, ettei tämä minusta nyt niin itsestäänselvää ole se, ettei jotakin korvausta voitaisi maksaa.

Jopa ed. Ala-Harjalle voisi sanoa, että en nyt ole ihan vakuuttunut siitä, onko tämä osoitusta ihmisten korkeasta moraalista ja eettisestä tasosta, jos säädetään laki, jolla kielletään ihmisiä ottamasta vastaan minkäänlaista korvausta siitä, jos he luovuttavat munuaisensa, koska eihän tämä osoita näiden henkilöiden eettistä ja moraalista osaamista, jos se on kiellettyä. Ensinnäkin he voivat tehdä sen vastoin kieltoa, jos he ovat moraalittomia, vaikka heidän pitäisi tietenkin noudattaa lakia, mutta vielä mielenkiintoisempaa olisi tietää, mitä he tekisivät, vaikka laki sallisi korvauksen. Vasta silloin päästään keskustelemaan moraalista, jos jokin on mahdollista lain salliessa. Eihän tämä suinkaan ole nyt näyttöä mistään korkeasta moraalista.

En ole edes ihan varma siitä, miten olisi välttämättä täysin moraalitonta, jos joku henkilö suostuisi johonkin tällaiseen valtavaan uhraukseen ja esimerkiksi saisi siitä jopa taloudellista korvausta. Kyllähän ihmiset antavat koko elämänsä noksensa joskus johonkin tiettyyn asiaan, vaikka varsin raadolliseenkin, ja saavat siitä korvauksen. En nyt oikein ymmärrä vielä, mikä on se moraalinen idea väittää, että missään tapauksessa tällaista korvausta ei saisi ottaa vastaan, jos on valmis tällaiseen suunnattomaan uhraukseen.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen hämmästytti minua. Eikö hän ole seurannut tiedotusvälineitä, miten paljon tapahtuu elinkauppaa maailmassa? Toisin sanoen otetaan lapsia ja terveitä nuoria, joilta otetaan ja myydään elin, esimerkiksi munuainen. Mutta voi käydä niinkin, että otetaan sellainen elin, jota meillä kullakin on vain

yksi, ja silloin se on sama kuin kuolema, joten minusta on aivan oikein, että laissa kielletään juuri tällainen mahdollisuuskin ruveta suorittamaan elinkauppaa. Toisin sanoen kukaan ei myöskään voi korvata siitä, että saa elimen. Minusta tämä on aivan oikean suuntainen laki ja estää tällaiset lieveilmiöt.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toki tiedän elinkaupasta ja omassa väitöskirja-aineistossani törmäsin myös siihen, kuinka Egyptissä eräs henkilö oli leikattu hyvin vähäisestä vammasta ja samalla häneltä oli varastettu munuainen, koska sillä munuaisella oli ilmeisesti parempaa käyttöä. En nyt puhu tästä raadollisesta puolesta, ed. Ala-Harja, millään tavalla ja vielä vähemmän siitä, että otetaan lapsia ja otetaan heiltä elin. Puhuin vain siitä, että tässä sivistyneessä maassakin olisi täysin mahdollista minusta ilman, että suoralta kädeltä löytäisin kohdan, missä se moraalittomuus piilee, jos joku saisi joltakulta uhrauksena esimerkiksi munuaisen ja antaisi siitä korvauksena sanokaamme 10 000 markkaa omatessaan hyvän ja vakavaraisen aseman ja ehkäpä itse myötävaikuttaneena siihen, että hän on tämän elimen tarpeessa. Sanoin vain, että tällaisen tapausten osalta en suoraan ymmärrä, vaikka olen nyt yrittänyt joskus vähän Kantiakin lukea ja Suurta kirjaakin, missä se moraalittomuus tässä piilisi.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen ei tiedä, että tällainen kauppa — tähän olisi selvästi kauppa — vaikuttaisi myös siinä tapauksessa, että joku ostaisi munuaisen ja sitten tulisivin hyljintäreaktio eikä elin rupeaisikaan toimimaan ja täytyisi saada uusi munuainen; kuka vastaa tällaisista? Minusta on moraalisesti kyseenalaista, jos me rupeamme rahaa pyörittämään tällaisissa tapauksissa, joissa ihmiset hyvästä sydäimestään ja inhimillisin perustein luovuttavat sellaisen elimen, jonka voivat luovuttaa. Mutta lakiesityksellä nyt toivoakseni on se vaikutus, että sellaisia henkilöitä, joilla ihan taloudellisesta syystä ei ole mahdollisuutta ottaa lomaa ja lähteä tähän auttamiseen mukaan, tulisi nyt enemmän ja saataisiin luovuttajia enemmän, koska minusta tällä on lähinnä tällainen psykologinen vaikutus. Toivon, että laki vaikuttaa siihen suuntaan.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin tässä yhteydessä huomiota prosessiin,

jolla lakiehdotus on meille tullut käsiteltäväksi. Ed. Ala-Harjan saman sisältöinen lakialoite tuli valiokuntaan. Valiokunta päätti sen ottaa opposition äänin käsittelyyn ed. Ala-Harjan äänestäessä itse tyhjää ja toimiessa arpajaisten ratkaisuvana henkilönä, jonka arvannon jälkeen lopulta aloite otettiin käsittelyyn. Saimme lausunnot ministeriöstä, ja lopulta hallitus päätti oman esityksensä tästä antaa. Hyvä näin.

Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että elinten ja kudosten siirrot ovat tulevaisuudessa lääketieteessä varmaankin kasvava ala. Esimerkiksi luuytimen siirroissa on kehittyty valtavasti. Suomessa toteutettiin runsaat kolme vuotta sitten ensimmäinen sellainen luuytimen siirto, jossa vieraalta, ei siis sukulaisluovuttajalta, luovutettiin luuydintä erälle potilaalle leukemian hoitamisessa. Näin tällaisilla toimenpiteillä voidaan saada aikaan valtavia inhimillisiä helpotuksia ja myös taloudellisia säästöjä.

Arvoisa puhemies! Korvausasiaan vielä. Olen samaa mieltä kuin ed. Ala-Harja, että voimme parhaiten ehkäistä vinoutumien tapahtumista luovutuksissa niin, että korvauksia siitä, että luovuttaa kudosta, ei myönnettäisi. Uskon, että juuri ulkomaiset kauhutapaukset saattaisivat tulla Suomessakin kysymykseen, mikäli tällainen korvausjärjestely olisi olemassa, toki lähinnä vain yrityksinä. Uskon, että lainsäädäntömme pystyy niitä ehkäisemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 8 ja 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 53
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ed. Karhusen ym. lakialoite n:o 40 laiksi neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Karhunen: Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunnassa on parhaillaan käsiteltyssä hallituksen esitys laiksi neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi. Tekemäni ja neljän muun kansanedustajan allekirjoittama lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle ja tähtää siihen, että äänioikeus tässä neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä voitaisiin antaa 16 vuotta täyttäneille kansalaisille.

Toivon, että perustuslakivaliokunta todella vakavasti käsittelee aloitetta, koska mielestäni eduskunnalla on velvollisuus ottaa tähän nuorten parista tulleseeseen esitykseen kantaa. Nimittäin hyvin monet nuorisjärjestöt ja yksittäiset nuoret, opiskelijat ja koululaiset ovat esittäneet, että ikärajaa nimenomaan tässä äänestyksessä laskettaisiin. Tänäpä on myös eduskunnan puhemiehelle luovutettu 1 500 nuoren allekirjoittama vetoomus siitä, että ikäraja voisi olla 18:n sijaan 16.

Mielestäni eduskunnalla on velvollisuus käsitellä tätä lakialoitetta vakavuudella myös sen takia, että nuorten osalta kyse on myös politiikan uskottavuudesta, nuorten luottamuksesta politiikkaan. Nimittäin mielestäni lakialoitetta ei voida perusteetta hylätä, jos siihen jostain syystä päädyttäisiin, niin kuin yleensä lakialoiteille on tapana tässä talossa tapahtua. (Ed. Aittoniemi: Eiväthän he tupakkaakaan saa ostaa!) Nimittäin haluan nähdä kyllä sen politiikan, joka menee nuorille selittämään näitä typeriä — anteeksi, täällä ei saisi kutsua typeriksi mitään eduskunnan tekemisiä — näitä käsittämättömiä pelisääntöjä, kirjoittamattomia pelisääntöjä, joita tässä talossa on. Toivon, että tämän asian käsittelee palauttaisi nuorten luottamusta politiikkaan.

Olisin toki toivonut, että ikärakajksymys olisi otettu vakavammin esiin myös hallituksen esitystä laadittaessa. Onhan tästä ollut hyvin paljon keskustelua siitä lähtien, kun jäsenanomus Euroopan yhteisön jäsenyydestä jätettiin. Nimittäin

se olisi osoittanut hallitukselta kykyä nähdä kauemmaksi tulevaisuuteen ja kykyä uudistaa menettelytapoja ja keskustelukulttuuria tässä maassa.

Kaikissa valtiollisissa vaaleissa on äänestysikärajana 18 vuotta. Olen itse samaa mieltä, että pysyvänä 18 ikävuoden ikäraja on järkevä ja perusteltu. Jotainhan kertoo myös se, että nuorisjärjestöt ja nuoret eivät ole esittäneet yleisen äänestysikärajan pudottamista vaan poikkeusta nimenomaan tässä yksittäisessä, kyseessä olevassa äänestyksessä. Neuvoa-antava kansanäänestys sopisi luonteensa puolesta erittäin hyvin nuorten osallistumismuodoksi päätöksentekoon. Nimittäin EU-ratkaisuhan on mitä suurimmassa määrin tulevaisuusratkaisu ja erityisesti se vaikuttaa nuorten ja lasten ja totta kai myös sitä kautta tulevien sukupolvien asemaan ja siihen, millaisessa maailmassa ja millaisessa Suomessa nämä ihmiset tulevat tulevaisuudessa elämään. Nimittäin se Suomi on juuri sellainen, jollaiseksi me rakennamme sen ja millaiseksi näillä tulevilla tärkeillä päätöksillä haluamme sen tehdä.

Totta kai EU vaikuttaa hyvin keskeisesti myös nuorten tämänhetkiseen tilanteeseen kaikkien niiden asioiden kautta, mitä se vaikuttaa jokaiseen suomalaiseen, mutta myös erityisesti opiskelumahdollisuuksien lisääntymisenä, uusien työharjoittelumahdollisuuksien avautumisena ja vastaavina uusina mahdollisuuksina.

Euroopan unionin jäsenyydestä Suomen kannalta on käyty hyvin laajaa kansalaiskeskustelua tiedotusvälineissä ja samoin esimerkiksi kouluissa, oppilaitoksissa ja nuorisjärjestöissä. Väitänkin, että nuorten tietotaso EU-kysymyksessä on hyvä ja uskoakseni monelta osin jopa parempi kuin monella vanhemmalla ihmisellä. Kehottaisinkin kaikkia niitä kansanedustajia, jotka epäilevät 16 vuoden ikärajaa, tutustumaan 16-vuotiaisiin nuoriin, keskustelemaan näiden nuorten kanssa ja katsomaan, ovatko he kypsiä ottamaan tämän tyyppisen vastuun päätöksenteossa.

Paras esimerkki siitä, kun nuoren kanssa lähtee keskustelemaan, ei ole se, että keskustele oman lapsensa kanssa. Nimittäin omasta kokemuksesta tiedän, että isäni suhtautuu 26-vuotiaaseen kansanedustajatyttäreensä edelleen kuin kouluikäiseen lapseen. Sen takia oma lapsi ei ole paras vertailukohta, koska siihen sisältyy hyvin erilaisia tunnelatauksia. Väitän kyllä, että jo 16-vuotiaat nuoret ovat hyvin aikuisia ja kypsiä sekä monesti joutuneet ottamaan vastuuta itseltään monissa asioissa.

Toki täytyy sanoa, että mielestäni eduskunnan päätös tällä viikolla siitä, että tupakkatuotteita ei saa myydä kuin 18 vuotta täyttäneille, on kyllä hieman omituinen, jos sitä rinnastaa tähän lakialoitteeseen. Jos ei luoteta siihen, että 16-vuotias nuori osaisi ottaa omasta terveydentilastaan ja tupakoinnistaan vastuuta, niin tietysti loogista olisi ajatella, että ei tässäkään kysymyksessä. Itse äänestin 16 vuotta täyttäneiden tupakan ostamisen sallimisen puolesta. Uskon, että näihin asioihin, myös tupakkakysymykseen, voidaan helpommin puuttua asenteiden kautta. Toivonkin, että siinä oli kyse puhtaasti terveyspolitiikasta eikä siitä, että epäiltäisiin nuorten kykyä tehdä päätöksiä.

Uskon, että nuoret ovat myös kypsiä ottamaan kantaa EU-jäsenyyteen sen vuoksi, että nuorilla ei ole samanlaista asennoitumista EU:hun kuin monilla vanhempien sukupolvien edustajilla, vaan nuoret katsovat sitä todella avoimesti ja ilman minkäänlaisia poliittis-historiallisia painolasteja. Nuoret kokevat ja tietävät, että EU-kysymys on heidän kannaltaan hyvin tärkeä, ja he haluavat päästä myös vaikuttamaan siihen. En usko, että nuoria mitkään "leikkivaalit" tyydyttäisivät. SDP:n puheenjohtaja Paavo Lipponen oli lehtitietojen mukaan tarjonnut nuorille, jotka ovat esittäneet hänelle 16 vuoden ikäraja, realistiseksi vaihtoehdoksi sitä, että järjestetään nuorille tällaiset "leikkivaalit", mutta mielestäni tämä ei ole kyllä leikin asia, vaan tärkeistä asioista päättämistä.

Arvoisa puhemies! Todella toivon, että perustuslakivaliokunta tämän asian ottaa tarkkaan harkintaan siitäkin huolimatta, että lakialoitte tulee näin myöhään, mutta tulipa myöhään myös hallituksen varsinainen esitys kansanäänestyksestä. Jotta perustuslakivaliokunnan työ helpotuisi, niin lakialoitte yhtyy siihen, että myös alle 18-vuotiaat saisivat äänestää EU:sta samana päivänä kuin muut, joten päivämäärästä ei tarvitse lähteä käymään uutta kädenvääntöä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. K o s k i n e n : Arvoisa puhemies! Ikärajakysymyksenhän nousivat tapetille jo kiihkeän presidentinvaalikamppailun aikaan, kun useat presidenttiehdokkaat intoutuivat lupaamaan yleisen äänestysikärajan laskemista 16 vuoteen tai ilmoittautuivat sitä kannattamaan. Varmasti

hekin hiukan rauhallisimpina aikoina tarkistavat kantaansa.

Tässä EU-äänestyksessä tietysti on ed. Karhusen esittämiä puoltavia näkökohtia, ennen kaikkea juuri se, että varmasti oppilaitoksissa käsitellään EU-kysymystä huomattavasti analytytsemmin ja kattavammin kuin ehkä kansalaiset keskimäärin asiaan perehtyvät. Totta on myös se, että on kysymys juuri nuorten tulevaisuuteen hyvin merkittävästi vaikuttavasta asiasta.

Perustuslakivaliokunnassa tullaan varmasti hyvin tarkkaan, tosin kiireellä, miettimään tätä kysymystä, enkä lähde siihen kantaa ottamaan. Muistutan vain siitä, että kovin järkevää ei ole kyllä lähteä tapauskohtaisesti ikärajoja aina uudelleen ja uudelleen vetämään. Herkästihän kohta sanottaisiin, että jossakin peruskoulua koskevassa kysymyksessä pitäisi pudottaa ikäraja 7 vuoteen tai 12 vuoteen. Tässä ei kovin suurta haitaria pitäisi lähteä luomaan. Neuvoa-antavilla äänestyksillä on tarkoitus kartoittaa erityyppisistä yksittäisistä kysymyksistä juuri äänestäjäkunnan, koko täysi-ikäisen valitsijakunnan, mielipiteitä, ja siitä poiketaan, jos lähdetään erilaisia ikärajoja vetämään.

Tässä tapauksessa edelleen on tietysti niin, että puolet näistä, joita tämä aloite koskee, jo ensi keväänä äänestää eduskuntavaaleissa. Aika lähellä tuokin ajankohta on.

Ed. T u o m i o j a : Arvoisa puhemies! Minusta on hyvinkin harkinnanarvoista, että 16-vuotiaat pääsisivät äänestämään myös EU-kansanäänestyksessä, mutta tätä lakialoitetta en tule kannattamaan.

Minua kiusaa tässä asiassa se, että varsin monet nyt tälle ajatukselle lämmenneet ovat kyllä liittäneet siihen aika lailla selvän spekulatiivista myös siitä, että näin voitaisiin vahvistaa määrättyä mielipidekantaa ja varmistaa "jaa"-äänille voitto tuossa kansanäänestyksessä, mitä sinänsä toivon ja minkä hyväksi tulen toimimaan. Mutta en kyllä pidä tällaisesta spekulatiivisesta asian ympärillä. Koska tätä kannattamassa ovat myös monet ihmiset, jotka ovat hyvin selkeästi ottaneet kantaa sitä vastaan, että yleensä äänestysikäraja laskettaisiin, sitä epäjohtonmukaisuutta minä en hyväksy.

Minä olen kyllä valmis olemaan mukana siinä rintamassa, jos täältä löytyy riittävä tahto siihen, että otetaan kaikissa valtiollisissa vaaleissa ja kunnallisvaaleissa yleinen äänestysikäraja tarkasteluun ja lasketaan sitä. Silloin on myös ilman muuta mahdollista aloittaa se jo EU-kansan-

äänestyksestä, mutta en hyväksy tällaista poikkeuslakiajattelua, mikä tähän liittyy. Meillä on historiassa siitä huonoja kokemuksia.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! Mikäli ed. Karhunen todella perustelee tätä aloitetta sillä, että pitää olla oikeus saada sanoa itseään koskevassa asiassa, niin jos olisi johdonmukainen, niin totta kai tämä oikeus pitäisi olla myös 15-vuotiailla tai 14-vuotiailla ja itse asiassa voisi perustellusti kysyä, miksi tämän päivän päättäjät voi tehdä sellaisia ratkaisuja, joihin tämän päivän päättäjien lapsenlapsetkin ovat sidottuja pakottavalla tavalla eivätkä enää koskaan saa sanoa omaa kantaansa siihen. Ed. Karhusen lapsenlapsi saattaa jonain päivänä olla pahoillaan tästä ratkaisusta, mutta hänellä ei ole edes teoriassa mahdollisuutta enää sanoa kantaansa, haluaako hän olla Euroopan unionin jäsen vai ei. Minusta tämä kritiikki viittaa siihen, että tällaista näin pitkälle menevää päätöstä ei kenelläkään pitäisi olla oikeus tehdä.

Mitä tulee tiedon tasoon nuorten kohdalla, olisi mielenkiintoista tietää, tietävätkö 16-vuotiaat edes sitä, mitä aikuiset tietävät, jos ajatellaan vaikka pelkästään Rooman sopimuksen ja Maastrichtin sopimuksen sisältöä, mutta ehkä ed. Karhunen tietää sen paremmin.

Sitä vastoin viittaus siihen, että nuorilla ei ole jotakin sellaista asennelatausta kuin vanhemmillä, oli jo aika suoraviivaista perustelua sen tueksi, että saataisiin jotenkin erilainen lopputulos substanssin kannalta. Siinä en lainkaan ymmärrä, onko jotenkin etu, että ei ole jotakin elämäkokemuksen tuomaa syvää, voimakasta, intuitiivista ymmärtämistä sen suhteen, mikä olisi tälle kansalle parasta. Tuntuu merkilliseltä, että kun yleensä kai vanhuutta ja elämäkokemusta on arvostettu syvästi, koska se tuo jotakin enemmän kuin kirjaviisaus, niin nyt haikahti vähän siltä, että nuoret olisivat juuri tässä suhteessa parempia, kun ei ole elämän tuomaa ymmärtämystä syvistä kysymyksistä.

Ed. Karhunen: Arvoisa puhemies! Toivon, että ed. Tuomioja ei kuvitellut allekirjoittaneiden tehneen tätä aloitetta puhtaasti spekuloidakseen EU-kansanäänestyksen lopputulosta. Itse voisin kyllä kuvitella myös liittyväni siihen rintamaan, joka ylipäänsä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä ikärajaa olisi laskemassa. Mutta uskon, että realistisesti tämän tyyppisellä päänavauksella voisi olla mahdollista lähestyä uutta ajattelutapaa.

Tämä 16 vuoden ikäraja, jota ed. V. Laukkanen ihmetteli, on tullut nuorilta itseltään, ja olen puhunut eräiden 15-vuotiaiden kanssa, jotka ovat todenneet, että totta kai heitä harmittaa, ettei se ole 15 vuotta, mutta he ovat ymmärtäneet sen 16:n rajan. En itse asiassa sano, mistä se alun perin tullut, mutta lähes jokaisessa yhteydenotossa, missä on toivottu myös nuorten pääsevän äänestämään, on ollut tämä 16 toivomuksena.

Mitä asenteisiin tulee, joihin ed. V. Laukkanen puuttui, niin tarkoitin sillä sitä, ettei tämä ole sen enempää EU-hurmahenkisyyttä — ehdoitta Eurooppaan — kuin uskonnollista suhtautumista tai vastustusta. En halua levittää kysymyksittäin haitaria, vaan jos lähdetään neuvoo-antavissa kansanäänestyskysymyksissä laskemaan ikärajaa, niin totta kai pitää valita tietty ikäraja, mihin se lasketaan. Ei voi ruveta aina spekulimaan, koska silloin se menee kyllä näpertelyksi. Olen siitä ed. Koskisen kanssa samaa mieltä.

Ed. Piha: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin, että on kyllä erinomaisen turhauttavaa pitää vastauspuheenvuoroja henkilöille, jotka poistuvat oman puheenvuoronsa jälkeen samantien. Mutta ed. V. Laukkasen epäillessä nuorten tietotasoa ylipäänsä olisipa mielenkiintoista kyllä tietää, kuinka moni keski-ikäisistä perustaa sitten EU-päätöksensä tietoisuuteen Maastrichtin sopimuksesta ja Rooman sopimuksesta tai kuinka moni siitä edes välittää. Kyllä tämä kohutuullisen monella suomalaisella joka tapauksessa on tunnetason ratkaisu. Ed. Koskisen mielipiteeseen yhdyin siinä, että tämä on ns. epäloogista lainsäädäntöä, jos tietyssä asiassa voidaan ikäraja asettaa toiseksi. Mutta itse olen sitä mieltä, että kyllä tämä on hyvin paljon erikoislaatusempi ja ainutlaatusempi asia kuin esimerkiksi kouluratkaisut ja sen tähden kannatettava.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

11) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 4 (VNS/1993 vp)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikkona pidettävään täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
